Szőrvesztő por

(Poudre dépilatoire)

Brüning G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és tökéletes. ☛ Egyetlen szőrvesztő szer melynek Oroszországba vitelét a szentpétervári orvosi hatóság megengedte. ☚ Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr. — Raktár **Budapesten Török József gyógyszertárában**, király-utcza 12. szám.

ARCZBŐR.

A szépség egyik fő feltétele a szép arczbőr. Még a kevésbbé szép alkotásu arcz is elbájolhat, ha annak bőre kifogástalan. A legszabályosabb szépség pedig csak akkor lesz kellően méltányolva, ha a bőr és annak szine nem nélkülözik a tisztaságot, fényt és finat üdeséget. Számtalan hölgy elvesztı minden igényét a szépségre, ha arczbőre kifogásolható. Hogy tehát ez szép és életfrissegü maradjon a késő aggkorig, használjuk a számos tekintély, s ezek között Fyefuch tanár Londonban, Raspi tanár, dr. Jünger, dr. Raudnitz, elb. által ajánlt, 4 év óta százezerekről sikerrel használt **Lengiel-féle nyirbalzsamot.** Ezen kedvelt szépítőszer a káros kendőzés, szenvedélyek vagy egyéb okoknál fogva tönkre tett arczbőrt, sőt a himlő által szétroncsolt börszerveze et is teljesen helyreállitja. A fonnyadt száraz bőrt ujra fölfrissiti és simává teszi, s annak kedves szinegetet kölcsönöz, leginkább a korosabb nmk és hölgyek által figyelembe veendő. Hogy **Dr. Lengiel nyirbalzsamán** kivül nem létezik jobb és megbizhatóbb szer a bőr fentartása és szépitésére, mindazok elismerik, a kik kisérletet tettek vele. — Egy korsóval 1 frt 50 kr. — **Főlerét Magyarország számára:** Török József gyógyszertárában **Budapest,** király-utcza 12. sz. a. **Pozsonyban:** Pisztory Bódognál. Mihálykapu. — **Temesvárott:** Tarczay Istvánnál. — **Zágrábban:** Mittelbach Zsigm. gyógyszert. 844

FONTOS

1194

!!TAVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LATASUAKRA!!

A legjobb szemüveget nyujtja jótállás mellett

SOLOMONSON N. H. látszerész, váczi utcza 19.

☛ Leggazdagabb választék párisi színházi látcsövektábori távcsövekből, **5—20 frtig.** ☚

☛ **Nagy választók amerikai emberi műszemekből.** ☚

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSZKI GYURGY cs. kir. egyet. könyvárusnál Bécsben I., Stephansplatz Nr. 6.

GÖRÖG-RÓMAI MYTHOLOGIA

ÖSSZEÁLLITOTTA

CSIKY GERGELY.

(A szöveg közé nyomott képekkel.)

Ára fűzve 1 frt 20 kr.

A magyar húnmonda.

Irta

Petz Gedeon.

(A budapesti kir. magyar tudomány-egyetem bölcsészeti karától jutalm. pályamunka.)

Ára fűzve 80 kr.

BARTÓK LAJOS.

KÁRPÁTI EMLÉKEK.

KÖLTEMÉNYEK

Spányi B. eredeti rajzaival

Ára fűzve 2 frt.

Ara díszkötésben 3 forint.

„Ma

gyar Háziasszony" háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap, a magyar gazdasszonyok országos egyletének hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

Egész évre..... 6 frt — kr.
Fél évre..... 3 frt — kr.
Negyedévre..... 1 frt 50 kr.

☛ A «Magyar Háziasszony» hetilapból mutatványszámokat bérmentesen küld a kiadóhivatal mindazoknak, a kik eziránt hozzá — legczélszerübben levelezőlappal — fordulnak.

A Magyar Háziasszony

kiadóhivatala

Budapest, nagy koronautcza 19. sz.

☛ E szaklapnak egyik háztartásból sem szabadna hiányozni, miután utmutatásai mellett több száz forintot lehet a háztartásban megtakaritani.

Ép most jelent meg

A **Franklin-Társulat** kiadásában és minden könyvárusnál kapható:

Fenyő Sándor

SPORTNAPTÁRA

az 1886-ik évre.

Turflátogatóknak nélkülözhetlen!

A sportnak minden válfajaival behatóan foglalkozik, különös súlyt fektetve az Ausztriában és Magyarországban az idén tartott és még tartandó lóversenyekre. — A lóverseny-sportra vonatkozó rész tartalmazza: Az összes 1885-iki lóversenyek eredményének könnyen áttekinthető kimutatását, versenystatisztikát az eddig tartott lóversenyekről, táblázatokat nagy dijak győzteseiről, az idei Derby-győztesek biográfiáit, az idén versenyzett lovak betürendes lajstromát, az 1886-ra történt nevezéseket, az állami ménesek idei működésének eredményét, versenyműszótárt stb. stb.

Mind hivatalos adatok alapján összeállitva.

Minden sportsmannek nélkülözhetlen!

Ára vászonkötésben 2 frt.

Egy beteg- és gyermek-szobából

és hiányozzék a

BITTNER-féle

Conifera-Sprit.

Kapható a gyógyszertárakban, azonban **világosan Bittner-féle Conifera-Sprit** és **Bittner-féle szabadék. porlasztó** kérendő.

2015 Fő letét:
Bittner Gyula gyógyszerésznél Eschenau-n, Alsó-Ausztria; BUDAPESTEN: Török József gyógyszert., király-utcza 12.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható.

Lalla Roukh

KELETI REGE.

Irta

MOORE TAMAS

Angolból forditotta

LORINCZI LEHR ZSIGMOND.

Ára fűzve 1 frt 60 kr.
— Vászonba kötve 2 rt.

ZORD IDŐ.

TÖRTÉNETI REGÉNY.

Irta

KEMÉNY ZSIGMOND

Három kötet.

Második kiadás.

Ára fűzve 3 frt.

KWIZDA KÖSZVÉNY-FOLYADÉKJA

évek óta kipróbált, jeles szer

köszvény, csúz és idegbántalmak ellen.

védjegy.

Jelesnek bizonyul ficzamodások, az izmok és ideg feszültsége, véralafutások, zúzódások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi görcsök (*lábikragörcs*), idegfájás, s kötelékek után származott daganatok ellen; főként erősitő szer nagyobb fáradságok, gyaloglások, stb. előtt és után, valamint előhaladott aggkorban beállott gyöngeségeknél.

Valódi minőségben a következő czégeknél: **Budapesten** nagyban: **Török József gyógyszer., király-utcza**, Strobentz testv., Thallmayer A. és Seitz, Pillich F. (kerepesi udvar); Kochmeister Frigyes utóda, Altwirth József gyógyszert. **Fő letét: KWIZDA FERENCZ JANOS** kerületi gyógysz. és cs. k. udv. szállitónál **Korneuburgban.**

Egy üveggel 1 frt o. é.

☛ Ezen kivül a koronaországok majd minden gyógyszertárában vannak letétek, melyek a vidéki lapok által időnként köztudomásra hozatnak.

Szives megfigyelésül. E készitmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindig Kwizda köszvényfolyadékát kérni és arra figyelni, hogy ép úgy minden üveg, valamint a carton is a fönnebbi védjegygyel van-e ellátva. 709

Legjobb ajánlatra érdemes a hires 2000

dr. Forti-féle sebtapasz.

Ezen, gyógyhatása folytán a legszélesebb körben jelesen ismert és sokszorosan kipróbált sebtapasz oszlató, érlelő hatása következtében, egyesülve fájdalomcsillapító tulajdonságával, meglepően gyors és gyökeres gyógyitást eredményez minden nemü bárminként keletkezett **sebeknek, daganatok, sérülések** (zúzódásoknak), **gyulladások** és **kenyedéseknek.** Nem kevésbbé gyógyulást szerez a legkülönnemü egyébb, a használati utasitásban kimeritően fölsorolt betegségekben. Kiváltképen pedig nem eléggé ajánlható a női **mellnek a gyermek-elválasztás alkalmával előforduló gyuladásánál** vagy **megkeményedésénél.** — Egy csomag ára használati utasitással: kisebb 50 kr., nagyobb 1 frt, póstán küldve szállitólevél- és csomagolásért 10 krral több.

Csak 1 frtos csomagok szállittatnak.

Valódi minőségben kapható **Budapesten:** Török József ur gyógyszertárában, VI. ker., király-utcza 12. szám alatt, valamint a legtöbb más fővárosi gyógyszertárban is: ugyszintén Magyarország valamennyi nagyobb gyógyszertárában; **Bécsben:** bold. dr. Girtler József gyógyszertárában, Preiung 7; Scharrer Konrad gyógyszertárában «az arany kereszthez», VII., Mariahilferstrasse 72; továbbá Fritz G. és R., Bräunerstrasse 5. **Prágában:** Fürst J. gyógyszertárában, Schillingasse. **Grácsban:** Nedwed A., gyógysz. Murplatz. **Triesthen:** Prasemarer Antonio gyógyszert. ezelőtt Rocca P., «a két szerecsenhez», fő-tér. **Jászváson:** Engel J. gyógyszert. — Megrendelések az összeg beküldése vagy utánvét mellett pontosan teljesittetnek. — A készitő czime: Budapest, I., vár, Nándor-utcza 1. sz.

41-IK SZÁM. 1885. BUDAPEST, OKTÓBER 11. XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 •. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 •. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 •. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR.

Hogy hazánk kiválóan földmivelő állam, mindenki előtt tudva van. Ipar, kereskedés, mely rendezett viszonyok közt élő kulturállamokban a nemzetgazdaságnak a földmiveléssel egyenrangu tényezője, minálunk nincs még azon a fokon, hogy a mezőgazdaság terén szenvedett veszteségekért teljes kárpótlást tudna nyujtani. Mondhatni, hogy ma még, ha nem is egyetlen, de hasonlithatlanul legfőbb tényezője a nemzeti vagyonosságnak, annyira, hogy pangása vagy virágzása az ország anyagi hanyatlását vagy jóllétét föltételezi.

Könnyen megérthető tehát, hogy a mezőgazdaságnak Európaszerte nyomott helyzete bennünket másoknál még inkább foglalkoztat, mert közelebbről s érzékenyebben érint. S ha a mezőgazdasági válság okairól, természetéről s esetleg orvosszereiről komolyan gondolkozunk, nem teszünk egyebet, mint a mit az önfentartás ösztöne és kötelessége ró reánk.

S épen azért nem véletlen dolga, hogy azok a jeles férfiak, kik a fenyegető veszélyről gondolkoztak, Magyarország fővárosába gyültek össze az idegen államokból is, hogy nézeteiket előadják, eszméiket kicseréljek, s ha lehet, oly megállapodásra jussanak, mely egységes tervezetü eljárás mellett legalább reményt nyujt, hogy a fenyegető bajon túlesnünk talán nagyobb veszély és megrázkódtatás nélkül sikerül.

Azért engedtek oly készségesen gróf Károlyi Sándor felhivásának, ki a magyar gazdákon kivül a középeurópai államok, nevezetesen Ausztria, Németország, Belgium, Franciaország, Olaszország, Svájcz, Svédország gazdakitünőségeit és szakirodalmi tekintélyeit a Budapesten tartandó gazdakongresszusra hivta össze, melyen legfőképen a tengerentúli verseny által okozott gazdasági válság kérdése lőn napirendre kitüzve.

Az október elejére összehivott gazdakongresszus csakugyan egybeült s legelső ülésén gróf Károlyi Sándort választotta egyik elnökévé, mint a ki az eszmének első kezdeményezője volt s mint a ki fáradságot nem ismerve, mindent elkövetett, hogy a kongresszus sikerét biztositsa s munkáját előkészitse és megkönnyitse.

S a kongresszus jobb választást valóban nem tehetett, mint hogy a sokoldalu, ismeretekben gazdag, de különösen a közgazdasági életbe vágó kérdések körül nagy tájékozottságu s rendkivüli munkaerejü és tevékenységü magyar főurat választotta elnökévé, kinek jellemzésére szolgáljanak a következő sorok, melyeket a gazdasági szakkérdésekben tekintélynek elismert egyik kiváló irótársunktól veszünk.

*

A gróf Károlyi-család, — de genere Kaplyon, — melynek érdekes és meglepő fordulatokban annyira gazdag történetével a Géresi Kálmán által nagy szakismerettel összeállitott okmánytárból csak most kezd megismerkedni a történetirás, ősrégi magyar családaink egyike. Sok jeles fiut adott már e hazának, kik a magok körében buzgón teljesitették kötelességeiket. Ezek között méltó helyet foglal el a család mai szeniora: gróf Károlyi Sándor.

Hogy a nemes gróf által elfoglalt politikai és társadalmi álláspontot kellőleg méltathassuk: majdnem összes fejlődésünk szálaiba be kellene nyulnunk. Az 1848-iki mozgalmak fegyvertényeiben, mint a Károlyi-huszárok egyik vitéz al-, később főhadnagya, a harcztéren is részt vett a dúsgazdag Károlyi István gróf mindkét fia: Ede, és az akkor alig 17 éves Sándor is, megosztva a katonai nyomort, a csaták vészeit és reményeit az ősz apa akarata szerint a legszegényebb közhuszárral is. A szabadságharcz lezajlása után romokban hevert a magyar köz- és társadalmi élet. Az irodalmi élet, a társaskörök s hazafias mágnásaink, első sorban a Károlyiak szalonjai voltak a fennmaradt sivár pusztaságon a honfiui remény egyedüli tüzhelyei. Az öreg István gróf, kit betegsége visszavonulni kényszeritett a közélettől, két reményteljes fiát küldé oda, s midőn nyilvánvalóvá lett, hogy első sorban is a közgazdasági tér az, a hol a magyarnak tért kell foglalni, a két ifju megosztotta maga közt a pályát: Ede a nyilvános, Sándor a magán ügyek terén fejtett ki buzgó tevékenységet.

Számos anekdota maradt fenn mind e mai napig ama korból, mint rendezte az ifju gróf a bőkezüségben és jótékonyságban határt alig ismerő atyja alatt összebonyolódott gazdasági ügyeket, mint nevezte őt atyja mindenre kiterjedő figyelmeért «a család gondviselésének», mint kettőztette és háromszorozta a szigoru ellenőrzés által az ősi birtokok jövedelmét, s mint lett azzá, a minek lenni egyik nagy büszkesége bizonyára ma is: a legelső magyar gazdák egyikévé, nemcsak óriási uradalmai miatt, hanem azért is, mert aligha van magyar gazda,

Borsos fényképe után

GRÓF KÁROLYI SÁNDOR.

nagybirtokos bizonyára egy sincs a ki annyi lelkiismeretes gondot és munkát forditana birtokai jövedelmezővé tételére, mint a mennyit fordit mai napig gróf Károlyi Sándor.

Nevezetes az átmenet, mely gr. Károlyi Sándor tevékenységét és tetterejét a közéletre is átvitte. A közélet természetesen soha sem volt idegen a fóthi kastélyban. Gyakor izben gyültek ott össze a nemzet jobbjai, s a kastély ura, István gróf, kit egy szellemes iró a valódi magyar nagy urak «utolsó mohikánjának» nevezett, nemes szivének egész melegével lángolt fel a hazát, egyházat és irodalmat érintő minden ügy megbeszélésénél. Ilyenkor kigyultak szemei, valami csodálatos életfény adott erőt a kortól omlatag tagjainak, s mindenki megilletődve szemlélte a szellem, akarat csodás hatalmát a tett felett.

Ily körben felnőtt ifjuból vált a mai gróf Károlyi Sándor, a Szent-István-társaság elnöke és a magyar gazdák egyik vezérférfia. Mind a két irány, mely a két testületben képviselve van, nála részint örökölt, részint vérében volt. Atyja után öröklé az egyiket: a vallásosságot, az emberszeretet amaz isteni tanához való ragaszkodást, melynek székfoglaló beszédében oly szép kifejezést adott; maga teremté magának a másodikat.

Az 1848-iki válság s az utána következő sötét évek megrontották a magyar földbirtokos helyzetét. Az utolsó évek rohamosan emelték e helyzet sulyát: rossz termések olcsó gabnaárakkal, amerikai verseny uzsorás hitellel, növekvő államterhek az uj befektetések halaszthatlan szükségével: im, ez volt a helyzet, a melynek javitása és tanulmányozása végett Károlyi Sándor és társai az országos gazdasági egyesületben szaktanácskozmányt rendeztek, majd «Gazdakör»-t, alapitottak, szövetkezésre hivták fel az országban létező összes gazdasági egyesületeket, s élére vetették, — nem, a közvélemény vetette őket élére egy oly mozgalomnak, a mely szemünk előtt foly, mint agrárius mozgalom, s melynek a nemzetközi gazda-kongresszus is a maga életrejövetelét köszönheti. Itt ismét gr. Károlyi Sándoré a főérdem. Ő maga járt ajtóról-ajtóra külföldön koczogtatni a szaktekintélyek ajtaján, hogy vegyenek részt e tárgyalásokban; s ha a kongresszus sikerült: a sikerből a legnagyobb osztályrész kétségkivül fáradhatatlan elnökét illeti meg.

Lehetnek ez egész agrárius irányzattól elütő vélemények. Valóban a sajtó egy része nem is rokonszenvezett vele soha. A kapitalizmus a hirlapirodalomban éles támadásokat intézett ellene nem egyszer. De ma, körülbelül hat évi vita és tapasztalás után, azt hiszszük, jogosan lehet állitanunk, hogy egy részről sok, alig sejtett komoly bajnak létezését állapitotta meg e fáradhatatlan kutatás, más oldalról pedig mindenesetre jelentékenyen hozzájárult a kérdések és az eszmék tisztázásához.

Hogy gr. Károlyi Sándor e mellett még képviselő is, a mérsékelt ellenzéknek egyik előkelő tagja, hogy iró is, s a «Terménykivitelünk és a vizi utak» czimü jeles müve, mely először a «Nemzetgazdasági Szemlé»-ben, majd külön lenyomatban is megjelent, komoly tanulmányok szépen feldolgozott eredménye; hogy a «Tiszavölgyi Társulat» alelnöke, s azon társulat egyik lelke; hogy minden közmüködésben tevékeny részt vesz: azt fölösleges is emliteni.

Most 54 éves. Rendkivül edzett, ruganyos testalkata azonban ellentmond a keresztlevélnek. Testi fáradhatatlanságban ép oly párját ritkitó, mint szellemi tevékenységben. S a ritka tetterő, bő és alapos ismeretekkel s termékeny eszmékkel párosulva, följogositja azokat, kik hazánk anyagi fölvirágzásában hitüket el nem vesztették, hogy Károlyi Sándor müködésétől még sokat várjanak.

SZONDI GYÖRGY EMLÉKEZETE.

— Második dijat nyert pályamű. —

Jelige:
«Rá visszasüt a nap...»
Arany.

Igen! kápolnát, templomot a hősnek,
Ki itt hullt el keresztért és honért;
Kinek fejére glóriával fűztek
Az angyalok örökké-zöld babért.
Óh nemzetem! jőjj ide bucsú-járni,
Hadd népesüljenek meg Hont határi,
Mert szent e hely, mert isten lakik itt,
Hol frigyre lépnek a hon és a hit.

E gyönge lanton, melynek méla húrját
A két apróddal sírva pengetem,
Hogy tudná méltón Szondi hős kimultát
Végig kiverni lankadó kezem?
Ősz Tyrtaeus ha sírjából kikelne,
Hozzá méltón talán *az* énekelne.
Szondi úgy halt, mint halni *az* ohajt:
«A sorok élén víva hősi bajt.»

Mögötte nem marad Leonidásnak,
Példát adó — Zrinyinknek ő vala.
És nemzetének és egész világnak
Vezér-szövétnek gyult ki általa.
Codrus kisebb, mert győzelmet remélve,
Sőt várva, tudva — omlott ki a vére;
Szondi azért halt, «elvégezte azt»,
Hogy meghaljon, s nem áhitott vigaszt.

Honáért halni: szent, magasztos eszme,
Legszebb álom, mit költő álmodott.
Eleget élt, kinek dicső a veszte,
A napja bár korán leáldozott.
Ki vértanúja honjának s hitének,
Annál a perczek századdal fölérnek;
Mert *tett* az élet méltó jelszava,
A rest jóllét a pusztulás maga.

Óh nagy erény! óh földfeletti lélek!
Szemünk elfárad, hogyha rád tekint.
Ott áll a várrom, csúcsán büszke bérczenek,
Dicsőségednek emlékjelekint.
Te valál annak megfeszülő tornya,
Melyet sokáig döngetett a bomba,
Nagyot zuhanva míglen összedőlt,
De úgy, hogy tőle megrendült a föld.

Látjátok-é ott Mártont távozóban
Ballagni búsan a hegy oldalán?
Míg Szondinak csak annál ragyogóbban
Gyúl égi szikra fenkölt homlokán?
A máglya felcsap és a kincsek égnek.
Végsőt hörögnek deli harczi mének...
Allah- s Jézus-kiáltás egybefoly,
Dől össze Drégely, a kis hangyaboly.

Féltérdre hullva küzdesz a pogánynyal,
A tar főket jó kardoddal szeled,
Orozva míg egy nyilvessző döf által,
S egy átkozott kar levágja fejed.
Szemközt a halmon Ali eltemettet,
Fölötted zászlós kopiát lebegtet.
Téged a gőgös ozmán is csodált:
Haláloddal legyőzted a halált.

S Ali hihette még, hogy ő a győztes?
Hogy *kard* legyőzi a *szeretetet?*
Minő csalódás! hisz ő volt a vesztes,
Bár diadalt tombolva űletett.
Az omló por bár el van szórva-veszve,
Örök, mely abból sarjadott, az eszme.
Virága fenn a mennyekben virul,
Ha rája vértanúnak vére hull.

Ali hatalma ház futó fövényen.
Egy fúvalomra széthull az alap.
Barátja nincs, csak rabszolgája épen,
Melyeknek száma apadton-apad.
Szondit nem ölte meg a test halála,
A sir öléből szelleme kiszálla;
Közöttünk él, munkál szünetlenül,
Míg példáján magyar szív felhevül.

Nagy isten! nékünk a ki Szondit adtad,
S hazánkra oly fényt árasztál vele:
Vedd kegyesen tömjénét e falaknak,
Miket hazánk főpapja emele,
Oltára itt is hogy legyen nevednek,
Buzgó fohászt hol milliók rebegnek:
«Kikért itt Szondi éltet áldoza,
Legyen boldoggá nemzet és haza!»

CSENGERI JÁNOS.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGOL REGÉNY.

Irta **FRANCILLON R. E.**

HUSZONNYOLCZADIK FEJEZET.

Hadi törvényszék.

A mi a *Bokrok*-nál történt, nem állt magában. A Párisban székelő nemzeti konvent csakugyan rendeletet küldött az indiai franczia gyarmatokba is, mely szerint Francziaország minden alattvalója, nem, rang, vallás, nemzetiség különbsége nélkül, szabadnak és egyenlőnek nyilvánittatik. Mikép éltek magok a francziák otthon a szabadsággal és egyenlőséggel, — mely jelszavakhoz még a testvériség is járult, — tudjuk a történelemből. A hispaniolai felszabaditott négerek és mulattok párisi felszabaditóikat utánozni kivánták. S csoda-e, ha a gyermek a felnőttet, ha a majom az embert, nevetségesen, de sokszor borzalmasan utánozza?

A felszabaditottak egész éjjel dultak, égettek és gyilkoltak Hispaniola egész szigetén s reggelre a franczia telep romokban állott, feketén füstölgő falakkal, melyek a leöldösött lakosok temetőhelyeül szolgáltak. Még a Bokrok lakói voltak a legszerencsésebbek; Carrel orvos nejével együtt megmenekült; Carew Feri ájultan hevert valahol, valamely zugban, s nem találtak rá, Nanette-t (Derrick Anikót) pedig, épen mikor egy neki vadult néger asszony egy tüzesitett nyárssal keresztül akarta szurni, Villám ezredes (a mulatt Alcibiád) kivette a kezéből s egy épen maradt kamrába bezárva, őrizet alá tétette.

Reggelre a pusztitásnak vége volt, nem levén mit pusztitni már. De a rablás a pinczére is kiterjedvén, a hol Carrel ur kitünő franczia borait tartotta: a győzedelmes hadsereg siralmas és egyszersmind nevetséges látványt nyujtott. Az ittasság legkülönbözőbb alakokban s minden fokon jelentkezett e boritalhoz nem szokott félemberek s félbarmokon. Némely része tökrészegen feküdt a fűben, más része tántorgott, verekedett, kiabált; volt, a ki vért szomjazott s meg kellett kötözni, hogy társai torkát el ne harapja; s volt, a ki csak mosolygott, mint a bárgyuk szoktak és támolygott, mint a halni készülő őszi légy.

Maga Villám ezredes, ámbár ő is ivott, még sem volt részeg; legfölebb csak a könnyen nyert diadal mámorától. Összeszedte hadseregéből a mi összeszedhető volt (a kik a részegségtől el nem dültek, vagy nem tudni merre szét nem széledeztek), s megpróbálta fegyvergyakorlatot tartani velök. Az exerczirozás természetesen csak botokkal és fustélyokkal ment, puskákkal nem rendelkezvén e «nemzeti nagy hadsereg», a mint azt parancsnoka elbizakodottságában nevezte. A vezényszókat maga sem tudta s mindegyre összezavarta, de annál jobban haragudott katonáira, hogy nem értik s nem tud a fejökbe menni sehogy.

Ily foglalkozásban volt épen — s kevélyen lépdelt sorba állitott katonái előtt és ugyancsak szórta a «Vigyázz» — «Vállhoz» — «Jobbra át» — «Balra át» stb. vezényszavakat, — mikor két vagy három ficzkó, kik nem voltak egészen részegek, nagy lármával hurczolt egy hadifoglyot a vezér elébe.

— Hé Alcibiád! — kezdé egyik.

— Ne Alcibiádozz engem, barom. Hát nem tudod, hogy szabadok és egyenlők vagyunk? Nem tudod, hogy én *Ezredes ur* vagyok! Hallod-e, gazficzkó, ha még egyszer elvéted, főbe lövetlek. Most szólj, jelentsd, mit hoztatok.

— Ezt a fehért ott találtuk fekve, egyik zugában a háznak. A füsttől elkábulva, valahogy mégis megmaradt.

— Ahá! — kiálta Villám ezredes. — Ismerlek, ficzkó. Te az a franczia vagy, a ki tegnap jöttél s tőlem a *Bokrok* után tudakozódtál.

— Ulysses nyakát akarta metszeni, — árulkodék egy fekete, — de én mondtam, vigyük az ezredes elé, ő parancsol.

— Derék fiu vagy Jancsi! Strá'mesterré teszlek a regimentben. — Na ficzkó, — folytatá

SZÁRAZ ERŐS KARJAIVAL ÁTÖLELVE, VISSZATARTOTTA A DÜHÉBEN TOPORZÉKOLÓT.

a fogolyhoz fordulva, — *tisztelegj!* én Villám ezredes vagyok.

— Nem hallottam még hirét ily nevü ezredesnek, — felelé Carew Feri daczosan.

— Majd meghallod, pimasz, a füled is megcsendül belé. — S ezzel pofon ütötte.

Feri a váratlan csapástól megriadva, rá akart ugrani bántalmazójára, mint egy vadmacska. De hátulról egy csontos, csúf, utálatos fekete asszony, száraz, erős karjaival átölelve, visszatartotta a dühében toporzékolót.

— Halálra vagy itélve, — szólt a mulatt.

— S miért, ha tudnom szabad? — kérdé Feri elfojtott dühhel.

— Mert összeesküvő vagy; czimborája Carrel polgárnak és Antónia polgárnőnek, a kik — bünös voltuk érzetében — menekültek. A ki menekül: számüzve van.

— A kit pedig megfogtok: halálra van itélve. Ez a ti igazságszolgáltatásotok, — mondá Feri keserü gunynyal.

— Hát azért se legyen igazad! — mondá Villám ezredes. — Mást gondoltam. Itt én parancsolok s azt teszem, a mit akarok. Hát megkegyelmezek neked. Fölveszlek az egy és oszthatlan Franczia Köztársaság testébe. Nemcsak. Hadnagygyá nevezlek ki a nemzeti nagy hadseregbe. Esküdjél hüséget a franczia köztársaságnak s halált ellenségeinek.

— Mit! Én, hüséget a franczia köztársaságnak! Soha. Halált ellenségeinek — hát nem tudod, hogy angol vagyok! — Te fekete barom!

Ez bizony bolond felelet volt, de hát Carew Feri, a hornacombe-i nemes — ezt felelte a nemzeti nagy hadsereg dicső ezredesének ez ajánlatára. S ezzel ujra kimondta és megerősitette a maga halálos itéletét.

— Fekete barom? — kiálta a dühtől elfehéredett ajakkal a mulatt. — Én fekete? Gaz fehér te, alig vagyok valamivel szinesebb nálad s te engemet feketének mersz szidalmazni? Hát nem tudod, hogy mindnyájan egyenlők vagyunk? Ezért a gyalázatért meg kell halnod. Most hadi törvényszéket tartok feletted. Annak rendi és módja szerint, hogy kinlódásod annál tovább tartson! Hah, megálljatok! egy jó gondolatom támadt.

Ha arcza utálatos fintorából lehetett itélni, az a mit a mulatt *jó* gondolatnak nevezett, mindenesetre kegyetlen gondolat lehetett.

— Hozzátok elé Nanette kisasszonyt; tanunak idézem a törvényszék elé. Hahaha!

Két néger, a kiknek intett, elment, hogy eléhozza Nanette kisasszonyt. Feri nem gondolta, ki lehet az, azt hitte, ez is oly valami fekete megéra lesz, a milyen hátulról derékon nyalábolta volt. Mekkora volt meglepetése, — mikor a leányban, a kit nehány percz alatt oda kisértek, — Derrick Anikóra ismert. S ha valami még jobban meglephette, az, hogy Anikó teljességgel nem látszott meglepettnek, hogy őt viszontlátja; hogy ráismert, világos volt; aztán, végig mérve őt tekintetével, ismét elfordult tőle.

— Hallod-e, Nanette kisasszony, — kezdé a hadsereg ezredese. — Ezt a polgártársadat halálra akarjuk itélni. Már annyi, mintha el volna itélve. Kivánod e látni, mig megöljük?

— Ti megölitek *őt?* — kérdé csodálkozva Nanette (olvasóink emlékezhetnek, hogy Anikó azt hitte Feriről, hogy ő maga áll a lázadók élén).

— Meg hát, még pedig lassan és kinosan. Akarod-e látni?

Anikó elforditotta fejét s még szemeit is eltakarta, mintha valami borzasztó látomány kisértené. Talán orvul megölt édes apja teteme tünt föl képzeletében.

— No ha nem akarod: módod van őt megmenteni. Légy nőm s megkegyelmezek neki. Már tegnap megkértelek, mint lovagok szokták az urhölgyeket; visszautasitottál. Az éjjel a haláltól mentettelek meg, kiragadtalak a polgárnő kezéből, a ki át akart szurni. Nem elég ennyi? Jó. Megtoldom ajándékimat. Ezt a fiatal embert, polgártársadat, halálra adtuk. Én neked ajándékozom életét egy föltétel alatt. Akarod? Ha nem, magad is vele halsz meg. Most válaszsz — köztem és a halál közt.

A dicső ezredest e nagy beszéd egészen kimeritte s piszkos tenyerével törülte meg izzadt homlokát.

— Anikó, — kiáltá Feri, — ne habozz —

— Ahá, hát ismeritek egymást! — orditá a dühös mulatt. — Annál jobb! annál mulatságosabb lesz. Nem vonom vissza szavamat: határoztál-e már, kisasszony?

Anikó borzasztó harczot küzdött magával. E baromnak adja oda magát? Elveszittesse — a nélkül, hogy magát megmenthetné — s vesztébe sodorja azt is, a kit egykor szeretett, a kit önmaga ellenére ma is szeret, a kinek — tegnapi gyanujáért — ma még ujabb elégtétellel is tartozik... Mit tegyen?

— Én határoztam helyette, — szólt Feri elszántan. — Öljetek meg mind a kettőnket s legyen vége már egyszer unalmas fogvicsoritásaitoknak. Mert ha ő, mint becsületes angol lányhoz illik, *nem*-et mond: akkor meghalunk együtt, ha pedig *igent* mond, mielőtt engem megölnétek, megfojtom őt en magam.

— Értem, — orditá a mulatt, — hát nem csak ismeritek egymást: szeretőd is! Jó, hogy tudom. Ah, hát az ő szép szemeiért jöttél utána Hispaniolába s kérdezted tőlem, merre van a *Bokrok*... Nos, kisasszony, határoztál?

Anikó nem felelt, pedig boldog volt a tudatban, hogy csalódott s Feri nem részes a lázadás borzalmaiban, s hogy együtt halhat meg vele, a mit soha sem remélt életében! Meghalni: — *neki* boldogság lehetett, de azt nem akarta, hogy Feri is meghaljon s meg akarta próbálni, hogy őt megmenthesse. Volt valami nála, — ruhája zsebében elrejtve egy kis pisztoly, — a mi őt az utolsó perczben is biztositotta a mulatt utálatos ölelésétől, de azt csak az utolsó perczre akarta hagyni. Végig nézett Ferin, hosszan, mélyen tekintett szemeibe, mintha mondaná: érts meg, találd ki mit akarok, s ne taszitsd vissza mentő kezemet... Aztán a mulatt felé fordulva, csak annyit mondott: Bocsássad őt szabadon.

Feri megértette a leányt, mert ilyen pillantást soha sem látott, nem még a Mabel szemeiből sem, ily meleg, ily fényes, ily értelmes egy pillantást. Megrázta magát — s mivel azok, a kik eddig karjait tartották, a jeleneten elbámészkodva megfeledkeztek a vigyázatról, — egy pillanat mulva szabad volt s kezében balta, melyet a körülállók egyikétől ragadt el.

— Hát jó, — kiáltá. — Nesze! s ezzel egy ütést mért a mulatt fejére, kinek arczát elboritotta a vér.

A következő pillanatban azonban huszan rohantak rá, leteperték, kezéből a baltát kicsavarták s ismét fogoly volt, mint előbb, halálra itélve.

Az Alcibiád arczáról csorgott a vér, de nem volt sulyosan megsebezve. S dühe most már tetőpontját érte.

— Öljétek meg! — orditá.

— Haljon meg! kiálták karban körül.

— A konvent rendelete szerint guillotine-en kellene kivégezni az árulót, — mondá Villám ezredes, — de guillotine nem létében fel kell akasztani.

— Lámpásra! — kiálta egy hang.

— Lámpás sem levén, akármelyik fára. — Jancsi káplár, te fogod az itéletet végrehajtani.

— Mi az?

— No, barom. Hát te akasztod fel.

— Magad akaszd fel, ezredes ur, mert én nem értek hozzá.

— Én sem értek, — mondá amaz, — meg ezredes ur létemre, nekem nem is illik egy árulót felakasztani. Hát egy sincs köztetek, a ki akasztáshoz értene?

— Akasztáshoz, uram? — szólalt meg háta mögött egy idegen hang. — Nem olyan könnyü dolog az, uram. Tudomány kell ahhoz, uram, főleg pedig gyakorlat. Láttál-e valaha akasztást, uram?

— Az igazat megvallva, soha sem. De ki s mi vagy te?

Senki oly borzalommal nem nézte az érkezőt, mint Anikó; senki oly meglepetéssel, mint Feri; mert az ujon jött senki más nem volt, mint Uborka Janó, a ki — miután az erdőben egészen magához jött, kimerészkedett az orvosok biztos rejtekhelyéből, megtudni s hirt vinni nekik — mi történt azalatt a *Bokrok*-nál s hogy vannak ott az állapotok.

De még a négerek is összerezzentek s némelyike a nyakához kapott, mintha viszketne, mikor a csavargó — a ki kalap nélkül s mezitláb volt — az imént hozzá intézett kérdésre igy felelt:

— Én? hát nem tudják? Én — hóhérlegény vagyok. Majd felkötöm én ezt a ficzkót.

Anikót a sors megkimélhette volna ez utolsó borzalomtól, hogy a kit apja gyilkosának vélt, — meg volt róla győződve, hogy az — most még urának is hóhéra legyen — s itt, az ő szeme láttára.

— Adjatok kötelet, — folytatá a csavargó, — hadd mutatom meg, hogy kell hurkot vetni. Nem valami durva matróz-csomót, az semmit sem ér; ki sem lehet oldani, rá sem lehet szoritni. Igy ni. Megvan. Ugy-e derék; nézzétek csak, — igy vetem a nyakába, egyet rántok rajta s megvan.

Mig igy mimelte a hóhér-mesterséget, a fogolyhoz közelitve oly tekintetet vetett rá, melyet csak az értett meg, még az Anikó figyelmét is kikerülte, a ki háborgó szivével közel volt hozzá, hogy ismét boszorkánynyá váljék, a miből Carrel orvos már egészen kigyógyitotta.

— Rajta, rajta! — sürgölé az ezredes.

— Rajta hát, — mondá a csavargó. — Félre, odább-odább. Tágas helyre van szükségem. Igy ni. Hát a ló hol van?

— Miféle ló?

— Ejnye, hát ki látott valaha akasztást ló nélkül? Hát a bünöst ló hátára ültetik, akkor a nyakába vetik a fáról lelógó hurkot, a lóra egy nagyot csapnak, az kiszalad alóla, az ember függve marad, hahaha!

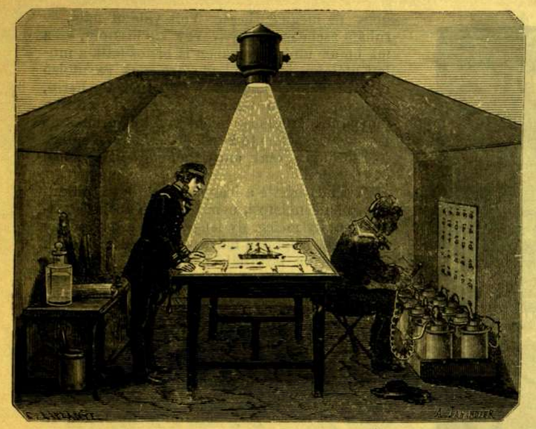

A torpédóknak elektromossággal való felrobbantása; Chazal tábornok rendszere a kikötők s partok megvédelmezésére.

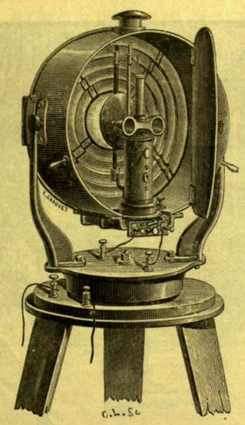

Siemens projektora.

Egy kikötő elektromos világitása. — Egy vontató-gőzös beérkezése éjjel.

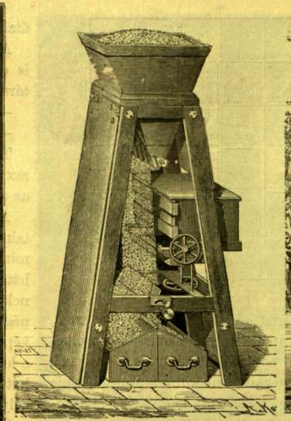

Edison elektromos érctisztitója.

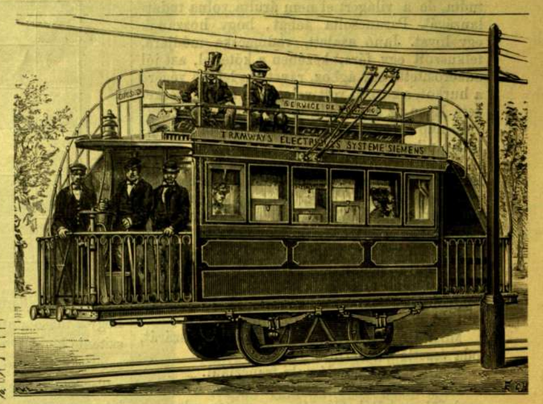

Az elektromos kiállitás közuti vaspályája; Siemens rendszere.

Epitő-helyek elektromos világitása éjjeli munkálatokra.

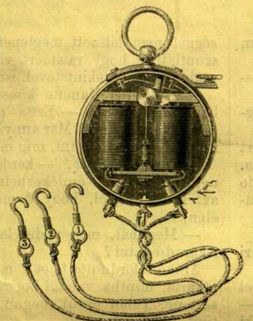

Trouvé-féle beszélő.

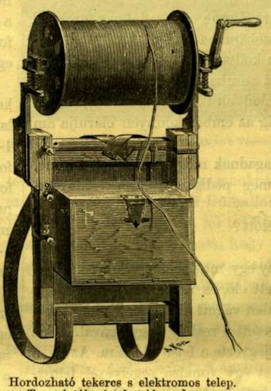

Hordozható tekeres s elektromos telep.
Trouvé tábori telegráf rendszere.

Trouvé kisérletei a Szajnán az elektromos hajózással.

Az elektromos fény alkalmazása vaspályákon. — Lokomotiv, mely a vonat utját megvilágitja.

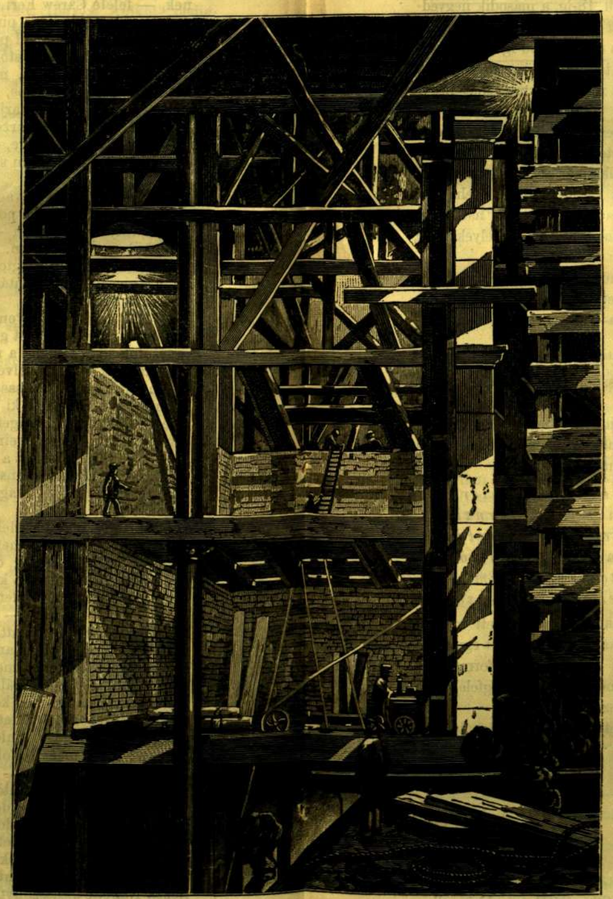

Éjjeli munkálatok elektromos világitása. — A Printemps tárházainak épitőhelye Párisban.

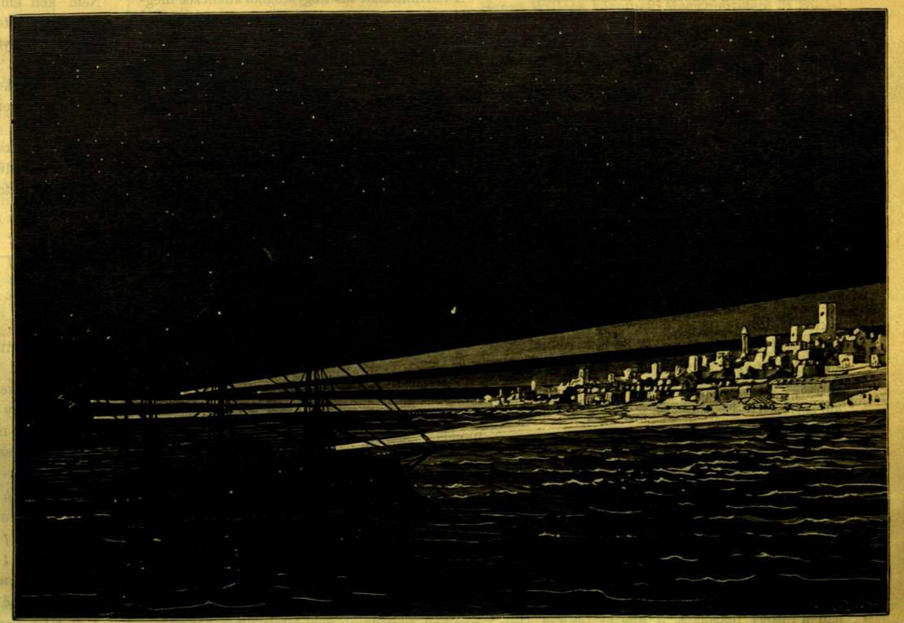

Az elektromos fény Tuniszban. — A francziá hajóhad megvilágitja Sousah-t.

A MÁGNESSÉG ÉS ELEKTROMOSSÁG
CZIM ALATT A MAGYAR KIR. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT KÖNYVKIADÓ VÁLLALATÁBAN LEGUJABBAN MEGJELENT MŰBŐL.

Villám ezredes röstelte, hogy még ezt sem tudta, de a világért el nem árulta volna tudatlanságát. Parancsolta tehát, hogy hozzanak egy lovat. Janó azalatt, vadmacska módjára, felkuszott egy fára, kezében a kötéllel, azt jól odaerősitette egyághoz, rávetette lelógó végére a hurkot, s készen volt vele, mire a ló megérkezett. Épen az a ló volt, a melyen Feri azelőtt való nap a *Bokrok*hoz jött s mely azóta az istállóban pihent.

A lóról való meséből nem csak Feri tisztán megértette, még Anikó is sejteni kezdette a csavargó czélját — a kinek, mint egy égi sugallat, ugy jött ez a gondolata, épen mint Barustapleban, mikor az ajtót kivülről rájok zárta a rendőrökre s a kulcsot magával hozta. S mig a négerek helyet csináltak a kivégzésnek, nehogy a ló — a mint majd az akasztott ember alól elszabadul — letaposa őket, Anikó kiváncsian állt meg, egészen félre a többitől.

Most Uborka Janó, fogva a ló kantárszárát, oda vezette azt Ferihez —

— Ülj fel, — mondá neki francziául.

Feri felült, Janó vezette a lovat, a fa alá, melyről a kötél függött — s mikor odaértek egy szót sugott Ferinek, jót csapott tenyerével a ló farára — Feri pedig sarkantyuba kapta, s egyenesen arra felé, hol Anikó maga állt, félre a többitől, — a leányt, a ki elértette czélját, derékon kapta fel a lóra maga mellé — s a meglepett és bámulásukban tehetlen négerek között tova vágtatott. Uborka Janó, a ki még ügyesebb volt kengyelfutónak mint hóhérlegénynek — utánok.

— Csak egy mordályom volna! — kiálta Feri.

— Itt van egy, felelt Anikó, s a zsebében maga mentségére tartogatott pisztolyt átadta neki.

Feri fölegyenesedett a ló hátán, hátra fordult, czélba vette Villám ezredest s lőtt — egyenest a vad mulatt arczába.

S most már igazán — el!

(Folyt. köv.)

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogosított magyar kiadás. **ELSŐ RÉSZ.** Kilenczedik folytatás.

IV. A titkos irásu levél.

A rostély hat centiméter hosszuságu és ugyanolyan szélességü kártyapapirból készült négyszög volt, felosztva harminczhat egyenlő négyszögre, a melyek közül mindegyik körülbelül egy négyszög centiméternyi tért foglalt el. A hat vizszintes és hét függélyes, sorban elhelyezett négyszögek közül huszonhét tele és kilencz üres volt, — vagyis e kilencz négyszög helyén a papirlap át volt lyuggatva.

Sárkányra nézve csak az volt fontos, hogy lemásolja először a rostély nagyságát, másodszor a kilencz üres négyszög elhelyezését.

A rostély nagyságát lemásolta egy irónnal egy darab fehér papirra, és gondja volt rá, hogy megjegyezze azt a helyet, a mely meg volt jelölve egy kis kereszttel. Ez a kereszt a rostély felső részét látszott jelezni.

Aztán megjelölte az üres négyszögeket, a melyek alatt a papiros látszott, vagyis az első vizszintes sorban a 2-dik, 4-ik és 6-ik négyszöget, a második sorban az 5-diket, a harmadik sorban a 3-ikat, a negyedikben a 2-ikat és 5-iket, az ötödik sorban a 6-ik és végre a hatodik sorban a 4-dik négyszöget.

Itt következik egyébiránt természetes nagyságban a rostély másolata, a melyet Sárkány oly bünös czélra használt fel, czimboraságban Torontál Simon bankárral. *

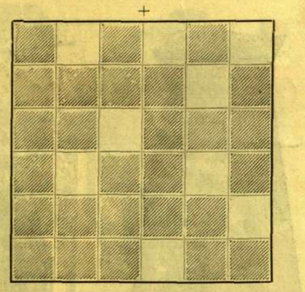

Néhány pillanat elég volt Sárkánynak arra, hogy e másolatot elkészitse. Könnyü lesz elkészitenie kemény papirból a rostélyt is, a melynek segitségével kétségkivül sikerülni fog megfejtenie a Torontál Simon kezei közt hagyott levélmásolat szövegét. Visszatette tehát a rostélyt a fiókba, a papirok alá, a melyek eltakarták, aztán eltávozott Zathmár László szobájából, sőt a házból is és hazasietett.

Egy óra mulva Zirone oly diadalmas arczczal látta őt közös szobájukba belépni, hogy lehetetlen volt fel nem kiáltania:

— Mi történt czimborám? Vigyázz magadra! Ügyesebben tudod eltitkolni a boszuságot mint az örömet, pedig az ember könnyen elárulja ám magát, ha . . .

— Tartsd magadnak megjegyzéseidet, Zirone, és munkára, még pedig egy parányi időveszтegetés nélkül!

— Vacsora előtt?

— Igen.

Ezzel Sárkány egy meglehetős vékony kártyapapirdarabot vett elő, és a másolat szerint egy négyszögü darabot vágott ki belőle, a mely tökéletesen megegyezett a rostély nagyságával. A kis keresztet is odajegyezte a felső oldalára. Aztán a nagy négyszöget egy vonalzó segélyével felosztotta egyenlő nagyságu harminczhat kisebb négyszögre.

A harminczhat kis négyszögből kilenczet megjelölt az eredeti rostélyról vett másolat utmutatása szerint és kivágta belőlük a papirt, ugy, hogy az ekkép támadt hézagokban előtünhettek mindazon szók, betük vagy jelek, a melyeket az a szöveg tartalmaz, a melyre a rostélyt rá illesztik.

Zirone Sárkánynyal szemközt ült és irigységtől lángoló, kimeresztett szemekkel nézte a munkát, a mely annál inkább érdekelte, mivel teljesen megértette a levelezésnél használt kryptographikus rendszert.

— Ez leleményes, nagyon leleményes eszköz, — mondá; — talán egyszer még magam is használ vehetem! Ha elgondolom, hogy mindegyik üres négyszög talán egy-egy milliót tartalmazhat. . .

— Sőt többet is! — viszonzá Sárkány.

Mikor a rostély elkészült, Sárkány fölkelt, minekutána a kivágott kártya-papirlapot a tárczájába tette.

— Holnap korán reggel Torontálnál leszek, — mondá.

— No akkor vigyázhat is a pénztárára.

— Ha a levél nála maradt, a rostély meg az én kezeim közt van.

— És ezuttal kénytelen lesz beadni a derekát.

— Be fogja adni!

— E szerint hát lehet vacsorálni?

— Vacsoráljunk.

És Zirone, a ki mindenkor nagyon jó étvággyal birt, ugyancsak neki látott a pompás vacsorának, a melyet megrendelt.

Másnap, junius 1-én, Sárkány megjelent a bankháznál és Torontál Simon azonnal megparancsolta, hogy bocsássák be irószobájába.

— Ime, itt a rostély, — mondá Sárkány és átadta a megelőző napon kivágott kártyapapirt.

A bankár a kezébe vette, megforgatta kétszer is és a fejét csóválta, mintha nem osztaná a társa bizalmát.

— Próbáljuk meg, — mondá Sárkány.

— Nem bánom, próbáljuk meg.

Torontál Simon elővette a levelkét, a mely iróasztalának egyik fiókjába volt bezárva és letette az asztalra.

Az olvasó emlékezni fog, hogy e levélke tartalma tizennyolcz teljesen érthetetlen szóból és mindegyik szó hat betüből állt. Világos volt tehát mindenekelőtt, hogy e szók minden betüjének meg kellett felelnie azon hat üres vagy teli négyszögnek, a melyek a rostély mindegyik sorát képezték. Következőleg fel lehetett tenni, hogy e levél hat első szava, melyek összesen harminczhat betüből álltak, e harminczhat négyszög segélyével állittatott össze.

Csakugyan — és ezt igen könnyen lehetett konstatálni, az üres négyszögek oly ügyesen voltak elhelyezve a rostélyon, hogy ha az ember négy izben egy-egy negyed-négyszögnyit forditott a rostélyon, az üres négyszögek egymásután elfoglalták a teli négyszögek helyét, a nélkül, hogy egyetlenegyszer ismétlődtek volna.

Az olvasó tüstént látni fogja, hogy ennek igy kellett lenni. Például, ha a rostélyt egy fehér lapra teszi és az üres négyszögekbe beirja az 1-től 9-ig terjedő számokat, aztán az első negyedfordulat után a 10-től 18-ig, a második negyedfordulat után a 19-től 27-ig, végre a harmadik negyed-fordulat után a 28-tól 36-ig terjedő számokat, — ott fogja találni az összes számokat 1-től 36-ig, melyek a rostély harminczhat négyszögét jelölik.

Sárkány természetesen előbb a levél hat első szavával tett kisérletet, a rostélynak négyszer egymásután való alkalmazása mellett. Aztán ugyanezt a műtételt szándékozott végrehajtani a másik hat szóval és végre az utolsó hattal, tehát mind a tizennyolcz szóval, a melyekből a kryptogramm állt.

Nem kell emlitenünk, hogy Sárkány mindezen következtetéseket közölte Torontál Simonnal, a ki kénytelen volt elismerni helyességüket.

Vajjon a gyakorlat igazolni fogja-e az elméletet? E kérdésben összpontosult az egész kisérlet érdeke.

Szükségesnek tartjuk még egyszer emlékezetébe hozni az olvasónak azt a tizennyolcz szót, a mely a levélke tartalmát képezte:

shgarz	*tnfanj*	*seeiér*
üogrré	*nömják*	*lkrnzl*
afxsky	*leyeső*	*eayeld*
ntgnre	*nnbedl*	*jlnleő*
aulmté	*tgeskn*	*iásml*
géaézg	*elmiöe*	*neeezg*

Mindenekelőtt a hat első szót kellett megfejteni. E czélból Sárkány leirta azokat egy fehér lapra, s a betüket és a sorokat oly formán helyezte el, hogy mindegyik betü megfeleljen a rostély egy-egy négyszögének.

Az első hat szó betüinek elhelyezése tehát a következő volt:

s	*h*	*g*	*a*	*r*	*z*
ü	*o*	*g*	*r*	*r*	*é*
a	*f*	*x*	*s*	*k*	*y*
n	*t*	*g*	*n*	*r*	*e*
a	*u*	*l*	*m*	*t*	*e*
g	*é*	*a*	*é*	*z*	*g*

A rostélyt aztán ráillesztették az ekkép elhelyezett szövegre, ugy, hogy a kis kereszt felül esett. A kilencz üres négyszögben a következő kilencz betü jelent meg, mig a többi huszonhetet a teli négyszögek eltakarták:

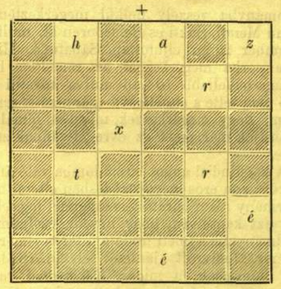

Sárkány erre balról jobbfelé forditott egyet a rostélyon, ugy, hogy azon oldal, a mely előbb felül volt, most jobbról esett. E második fordulatnál a következő betük jelentek meg az üres négyszögekben:

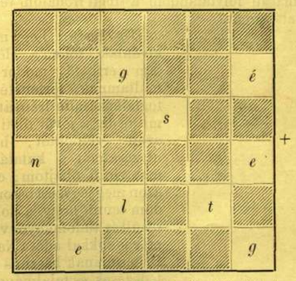

A harmadik fordulat a következő betüket eredményezte:

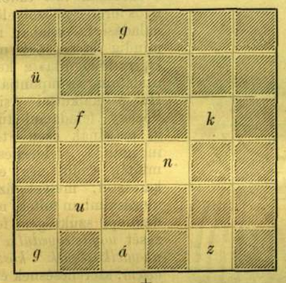

Torontál Simont és Sárkányt nem kevéssé meglepte az a körülmény, hogy a fokozatosan képződő szóknak semmiféle értelmük se volt. Azt hitték, folyékonyan fogják olvashatni a szöveget, holott a rostély különféle alkalmazásának eredményei gyanánt mutatkozó szóknak se volt több értelmük az eredeti levél tartalmánál. Vajjon megfejthetlen maradna-e a kryptogramm?

A rostély negyedik fordulata a következő betüket mutatta:

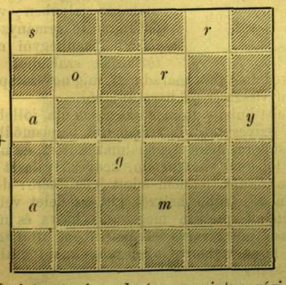

Megint semmi eredmény, megint a régi homály. (Folyt. köv.)

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR UTJA KÖZÉPÁZSIÁBAN.

Duka Tivadar könyvéből.

Tudós hazánkfia életpályájának további részleteiről saját följegyzéseiből vehetünk tudomást.

Az 1824-iki év november havában megjelent a Himalayak között Sabathu állomáson s jelentette magát az ottani parancsnoknál, Kennedy századosnál, ki főnökének Umballába jelentést tett róla, utasitást kérvén, mi tevő legyen vele? Másnap azt az utasitást kapta, hogy tartóztassa, mig a főkormányzó Delhiben székelő ügyvivőjétől rendelet érkezik. A Kalkuttában székelő főkormányzó, lord Amherst, megparancsolta, hogy Csoma kimeritő jelentést adjon magáról és terveiről.

Hazánkfia 1825. január 8-án irta meg jelentését, melynek bevezetésében származását s életpályájának azon adatait ismerteti, melyek első közleményünkben foglalvák, egész odáig, midőn hazáját elhagyja.

Életének fonalát tehát itt vehetjük föl saját jelentése idézésével.

«A liberális tudományok között legkedveltebbjeim voltak a nyelvészet, a földleirás és a történelem. Igaz, hogy hittani tanulmányaim hazámban tisztességes életpályára készitettek elő, de hajlamom a fentemlitett tudományok felé ösztönzött és arra késztetett, hogy tágasabb tért keressek behatóbb mivelésök végett. Elhatároztam, hogy elhagyom hazámat s keletre jövök, s a hogy lehet, biztositván mindennapi kenyeremet, egész életemet oly tanulmányoknak szentelendem, melyek a jövőben használa lehetnek az európai tudós világnak átalában és különös világot vehetnek bizonyos, még homályban lévő adatokra nemzetem történetében. Ily czélra utlevelet nyerni a császári kormánytól reménytem nem volt, nem is folyamodtam tehát érette. Nagy-Enyeden egy nyomtatott magyar passzussal láttam el magamat, hogy avval bizonyos üzleti ürügy alatt Bukarestbe, Oláhországba mehessek, s biztositván a nagy-szebeni katonai parancsnok aláirását is, 1819. évi november hó utolsó napjaiban a hegyeken át Oláhország határára léptem. Bukarestbe való menetelemnek az volt a czélja, hogy Konstantinápolyba utazzam, minthogy a török nyelvet némileg már ismertem. Bukaresten nem volt alkalom, hogy tanulmányokat folytassak és mivel nem sikerült módot találnom a Konstantinápolyba való tovább utazásra, ennélfogva:

«1820. évi január 1-én otthagytam Bukarestet s átkelvén a Dunán, e hó 3-án Maczedónia felé utaztam bizonyos bolgárok társaságában, kik onnan gyapotot hoztak s most lovaikkal teher nélkül visszafelé tartottak. Nyolcz napi gyors utazás után elértük Sophiát, Bulgária fővárosát, a honnan más bolgárok társaságában öt nap alatt elértem Philippopolisba, mely Rumélia- vagyis Thraciában fekszik. Innen Drinápolyon át Konstantinápolyba ohajtottam utazni, de az ott uralkodott pestis Enosba, az Archipelagos partjai felé késztetett. Elhagyván Enost február 7-én, egy görög hajón Chios és Rhodus szigetek mellett elvitorláztam és február utolsó napján megérkeztem Egyiptomban, Alexandriában. Szándékom volt Alexandriában vagy Kairóban időzni arabs tanulmányaim gyarapitása végett, melyekre már Európában szert tettem; de a pestisnek véletlen kiütése miatt elhagytam Egyiptomot s egy sziriai hajóra ülve, megérkezém a Cyprus szigetén levő Larnica városába; onnan Seidon- és Beiruthba — innen ismét egy más hajón Tripolis- és Latakiába vitorláztam. — Latakiából elgyalogoltam Aleppo felé, hova ápr. 13-án érkezém meg. Máj. 19-én elhagyám Aleppo városát s több karaván kiséretében egyszerü ázsiai ruhába öltözködve, Orfa, Mardin és Musul városáig gyalog utaztam; innen egy csónakon Bagdádba érkezém julius 22-kén. Bagdádból augusztus havában levelet intéztem latin nyelven mr. Richhez, az ottani angol követhez, s pártfogását kértem. Titkára, mr. Bellino öltönyt és pénzsegélyt adott egy Swoboda nevü barátja által, a ki különben magyarországi születésü levén, hozzája is külön ajánlatom volt, melynek következtében nála is laktam. Bagdad városát szeptember 4-én hagyám el s európai öltönyben, lóháton egy karaványhoz csatlakoztam s Kermanshah felé utaztam, a hol több európai katonatiszt volt akkoron a persa király, Fateh Alih sah legidősb fiának, Mahomed Ali Mirzának szolgálatában. Kermanshahból Hamadan városán át 1820. október 14-dik napján megérkezém Teheránba, Persia mai fővárosába.

SÁNDOR MÁTYÁS. — SÁRKÁNY VISSZATETTE A ROSTÉLYT A FIÓKBA.

«Megérkeztemkor Teheránba, európai embert nem találtam, de az angol követségnél egy persa szolga előzékenységgel fogadott, szállást adott s egyéb tárgyakat bocsátott rendelkezésemre, melyeknek épen akkor szükségét éreztem.

«November 8-án egy angol levelet irtam mr. Henry Willock követnek. Megismertetém őt körülményeimmel s terveimmel és segélyért folyamodtam hozzá. A két testvér, Henry és George Willock uraknak nagy hálával tartozom, szives fogadtatásukért megérkeztemkor és nagylelküségükért elutazásom alkalmával; bátor vagyok reájok hivatkozni jellemem megtudása végett. Az ő kegyességük folytán Persia fővárosában négy hónapig valék képes időzni, a hol a persa nyelvnek grammatikai alakjával megismerkedtem; némi haladást tevék az angol nyelvben is, és átolvastam néhány czikket, mely czélom elérésére szolgált. Teheránban hagyám európai öltönyömet s fölvevém a persa viseletet; ott hagyám minden könyvemet és iratomat, többek között a göttingeni egyetemi bizonyitványt, erdélyi utlevelemet és egy szlavon bizonyitványt, mely arról tanuskodott, hogy minő előmenetelt tevék azon nyelvben. Willock urnak kezeiben hagytam egy magyar levelet, Kovács József nagyenyedi mathematikai és természettudományi tanárhoz, azon kérelemmel, hogy levelem rendeltetése helyére eljuttassék, ha netán bokharai utamban meghalni vagy egyébként elveszni találnék.

«Innen örménynek öltözködve utaztam tovább.

«Márczius első napján 1821-ben elbucsuztam nemeslelkü jóltevőimtől, s április 18-án megérkeztem Meshedbe, Khorassánban. A szomszéd tartományokban akkor uralkodott háborus villongások miatt csak október 20-án folytathattam utamat némi bátorsággal, s november 18-kán szerencsésen megérkezém Bokharába. De bizonyos aggályok következtében, melyek gyakran nagyitott hirekből származtak, hogy tudniillik egy erős orosz had készülődik: öt napi várakozás után elhagyám Bokharát, a hol különben a telet valék töltendő, s egy karavánnal megérkezém Balkhon át Kulumba s onnan Bamian szoroson keresztül 1822. január 6-án elértem Kabul városát.

«De mivel Kabul nem esett a czélom felé vezető utba, s miután az ott lakó örmények által

arról értesültem, hogy Mahomed Azim khán táborában Kabul és Peshavar között két európai katonatiszt szolgál: alkalom adódván, hogy egy karaván nal bátorságban tovább utazhatom, január 19-én elhagytam Kabult s Peshavar felé vettem utamat.

«Január 26-án Duka helységben találkoztam két franczia urral, tudniillik Allard- és Venturával, a kiket később Lahorig kisértem; mivel az évszak nem volt alkalmas arra, hogy egyenesen Kasmirba menjek, s onnan a hegyláncon át Tibetbe. 1822-iki év márczius 12-én megérkeztem Lahorba és ezen hó 26-ikán tovább utaztam Amritsir- és Jámunak, április 14-ikén Kasmirba megérkeztem, a hol a kedvező időszak beálltáig s alkalmas utitársak végett várakoztam. Május 19-én elhagyám Kasmirt s négy egyén társaságában junius 9-ikén megérkeztem Leh városába, Ladak tartomány székhelyébe. Itt azt tapasztalám, hogy a Yarkand felé vivő ut nehéz, költséges és keresztényre nézve veszélyel járó: huszonöt napi veszteglés után elhatároztam tehát, hogy Lahorba visszatérek.

«Julius 16-dikán Kasmir határához értem már visszafelé való utamban, a midőn kellemes meglepetésemre mr. Moorcrofttal találkoztam Himbabs folyónál. Ő egyedül volt; megismertetém őt körülményeimmel és czéljaimmal s beleegyeztével vele maradtam. Utjában Lehig visszakisértem őt, a hova augusztus 26-án érkezénk. Szeptemberben mr. Trebecknek, Moorcroft társának visszatérte után Pitiből, mr. Moorcroft kölcsön adta nekem átolvasás végett az Alphabetum Tibetanum egy nagy kötetét, a melyben Tibetország és a tibeti irodalom felől sok tanulságost találtam. Föltettem tehát magamban, hogy *ezen különös nyelvnek szerkezetével megismerkedem*. Mr. Moorcroftnak Lehből való eltávozásakor Kasmir felé, szeptember végével, arra kértem őt, hogy engedné meg, hogy mr. Trebecknél maradjak. Ez az ur egy értelmes egyént szerzett számomra, a kitől tanulhattam, s mivel ezen egyén a perzsa és a tibeti nyelveket jól tudta, az ő segitségével tetemes ismereteket szereztem a tibeti irodalomban.

«Minek előtte Moorcroft Lehből elutazott volna, kérelmére latin nyelvre leforditám a Szt-Pétervárott 1820-iki január 17-én kelt s Ranjit Singh Panjab fejedelméhez intézett, perzsa nyelven irt azon levelet, melyet mr. Moorcroft segéde, a Delhiben született Mir Izzat Ullah szerzett meg, s melyet, mint később értesültem, Moorcroft Kalkuttába el is küldött.

«Mr. Trebeckkel Lehből való visszatértem után Kasmirba, a következő télen feltett szándékom az volt, hogy időmet a tibeti nyelvnek további tanulására és abban való tökéletesbitésemre szentelem, ha tudniillik erre segedelmet nyerek; azon czélból, hogy behatóan megismerhessem az előttem már tudvalevő számos kötetek érdekes tartalmát, melyek minden nagyobb terjedelmü tibeti zárdában feltalálhatók. Nézeteimet ez ügyre nézve közlöttem mr. Moorcrofttal, a ki érett megfontolás után azokat jóváhagyta s e czélból csakugyan pénzsegélylyel látott el mindennapi szükségeim fedezésére, s megengedte, hogy Ladakba visszatérjek, sőt ajánló levelet is adott Leh parancsnokához, s a yanglai Lámához Zanskarba. Elkészültem utamra s elhagyám Kasmirt 1823. évi május 2. napján, miután öt hónapot és hat napot Moorcroftnál töltöttem vala.

«Ladak tartományba visszatérvén, Leh városát junius 1. napján 1823-ban értem el, átadtam mr. Moorcroft és Mir Izzat Ullah leveleit s ajándékait, melyeket magammal hoztam a Kalon (miniszter) számára. Ezen miniszter ajánló levelet adott a yanglai Lámához, s körülbelől nyolcz font theát ajándékozott. Lehtől délnyugatnak tartva, kilenczed napjára Yanglában megérkezvén, 1823. évi junius 26-tól 1824-dik évi október 22-ikéig a zanskari zárdában — Yanglában — Ladak tartomány legdélnyugatibb részében tartózkodtam, a hol a Láma segitségével a tibeti irodalmat tanulmányoztam.

«Zanskarban való időzésem alatt ezen értelmes Lámának ügyes utmutatása folytán nyelvtanilag megtanultam a tibetit, s megismerkedtem azon irodalmi kincsek néhányával, melyek 320 vaskos nyomtatott kötetben foglalvák, s mely kötetek az összes tibeti tudományosság- és vallásnak alapját képezik. Ezek pedig két osztályra szakadnak, mindkét osztály ismét alosztályokból áll — *s mindnyája az indiai szanszkrit nyelvből van kölcsönözve s a tibetire lefordítva*. Ezen óriási művek és tanulmányok jegyzékét lemásoltattam, ugyanazon rendben, a mint azokat emlitve találjuk a nyomtatott tartalomjegyzékben. Minden munka vagy értekezés szanszkrit és tibeti czimmel kezdődik és a szerző vagy forditó és azon hely megnevezésével végződik, a hol az illető szerző élt, vagy a forditás eszközöltetett. Mivel pedig több szanszkrit és tibeti szógyüjtemény létezik: magammal hoztam a legterjedelmesebbnek másolatát, mely 154 levélből áll, hat sorral minden lapon.

I. SÁNDOR BOLGÁR FEJEDELEM. Legujabb fénykép után.

«Miután már a Ladakban való hosszabb tartózkodás előnyömre nem szolgált volna, eltávoztam onnan azon igérettel, hogy az 1824—25-ki telet a Lámával Sultanporban, Kulu tartományban fogom tölteni, hogy a tibeti és angol szótárom összeállitására gyüjtött anyagot elrendezzem. De a Láma késedelmezett, néhány napig még Zanskárban kényszerülvén maradni.

A téli időszak azonban napról-napra közeledett, a Láma tanácsa folytán tehát én magam keltem utra, hogy áthatolhassak a havasi szorosokon, még mielőtt az átkelés hófuvatagok által egészen elzáratnék. Sultanporba, Kulu tartományba veszély nélkül megérkeztem és onnan Mendi, Sukti és Belasporén át, mult évi november 26-án eljutottam Sabatuba. Midőn Sultanporba megérkezém, azt reméltem, hogy a Láma legfeljebb 10 nap mulva követni fog. De ő nem tette s ennélfogva már nem is remélhetem, hogy megérkezzék, mivel a himalayai utszorosok már most ez évre el vannak zárva előtte.

«A keletindiai angol birodalomba való átléptemkor azon erős meggyőződésben éltem, hogy a kormány reám barátságos szemmel fog tekinteni, azt képzelvén, hogy nevem, czéljaim és tanulmányaim a tibeti irodalom terén ismeretesek, mr. Moorcroft ajánlatai folytán. 1823. év április hónapban, a midőn Kasmirban valék, Moorcroft ur irt felőlem a kalkuttai Asiatic Society titkárához, s arra kérte őt, hogy bizonyos nagy fontosságu könyvet küldjön meg nekem, és én viszont *saját kezem irásával megigértem, hogy hü leszek igéreteimhez*, tudniillik, hogy szorgalmasan folytatandom a tibeti irodalom terén kutatásaimat.

«Ugy hiszem, hogy mint kivánták tőlem, előadtam érthető modorban multamnak történetét s foglalkozásaim irányát. A mi pedig a jövőt illeti és azon czélpontot, hova utazásaimat s kutatásaimat vinni óhajtom: csak azon megjegyzést bátorkodom tenni, hogy a polgárosult és tudományos világ már is sokkal adósa Nagy-Britanniának hasznos föl-fedezések és találmányokért s ugy a műszaki, mint a szorosan vett tudományos téren eszközölt előre haladásért. Ázsiában még mindig létezik egy nagy «terra incognita» a keleti irodalom szempontjából. Ha a kalkuttai Asiatic Society feladatául tüzné ki magának ezen «terra incognita» felderitését: miután a mult négy éven keresztül, melyet ázsiai utazásaimban tölték, mindennapi szükségem fedezését *ugy is egyedül a brit nagylelkűségnek köszönhetem*: szerencsésnek érezném magamat, ha a nevezett Societyt akként szolgálhatnám, hogy kutatásaim első eredményét neki terjeszteném be. De ha ez nem nyerné meg a kormány jóváhagyását: esedezem, hogy engedélyt nyerjek mr. Moorcrofthoz visszatérni, a kinek nagylelkűségére vagyok egyedül utalva a jelenben; vagy ha India főkormányzójának helybenhagyni méltóztatnék, szabadjon önnek védelme alatt maradnom, mig nevezett pártfogóm visszatér bokharai utjából.

«Sabathuba való megérkezésem óta, jóllehet, hogy szives fogadtatásban és bánásmódban részesültem, némi aggodalmak között, de nyugodt lélekkel várakoztam, kedvező választ remélve önnek felőlem adott jelentésére: de a midőn a felsőbb helyről jött rendelet velem közöltetett, mélyen meg valék hatva és nem kevéssé megzavarva lelkületemben, attól tartván, hogy reményeimben talán majd csalódnom kell.»

Csoma tehát ugyanazon ösvényt tette meg Perzsián át, melyet több mint negyven évvel később Vámbéry Ármin követett Bokharáig. Csoma ugyan mit sem szól a szenvedésekről, melyeken át kellett vergődnie, de következtetéseket vonhatunk felőlök, ha kezünkbe veszszük Vámbéry Önéletirását, melyben oly eleven szinekben annyi érdekest mond el terhes és veszélylyel teljes utjáról Közép-Ázsiában.

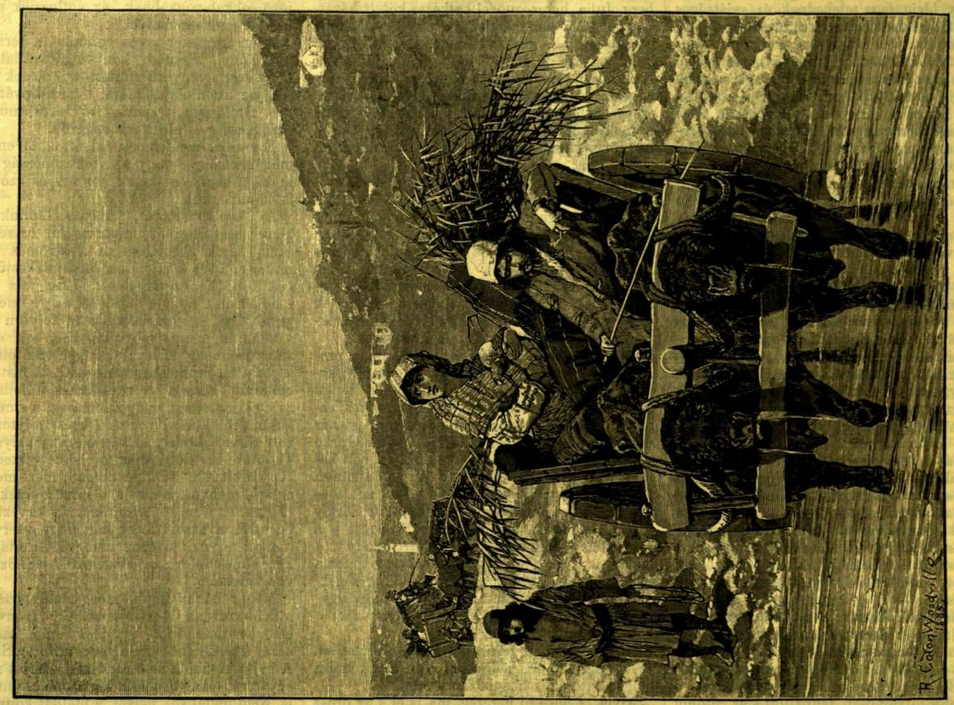

BIVALY-FOGAT.

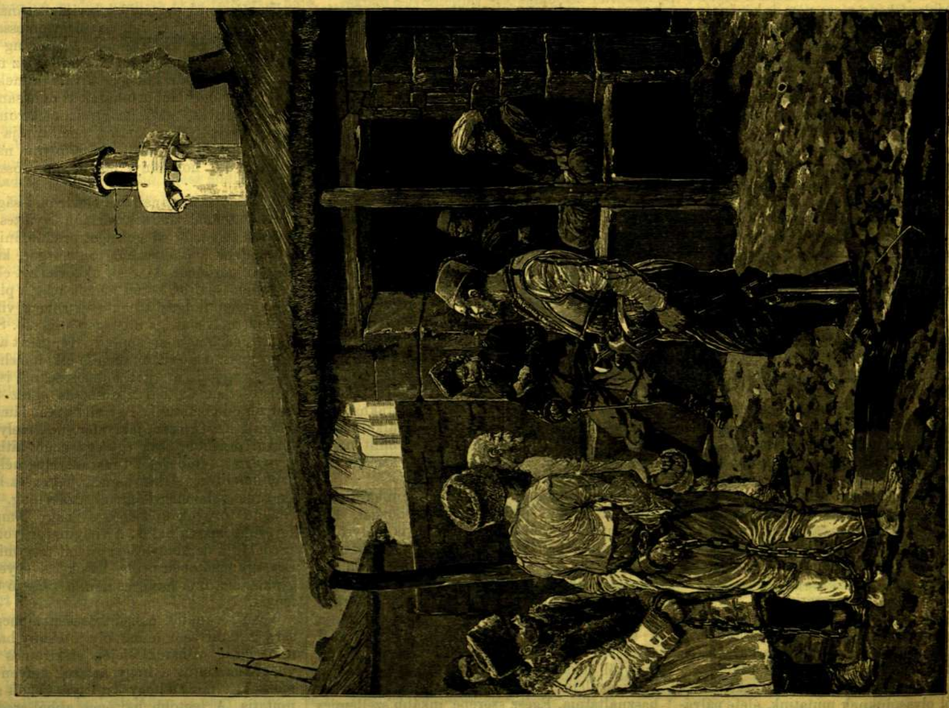

ELFOGOTT BOLGÁR RABLÓK.

KELET-RUMÉLIÁBÓL.

RUMÉLIÁBÓL.

Magyarországon is jól ismerik a bolgárokat, e szorgalmas földmivelő népet. A Duna partjain sok helyen fordulnak meg, különösen a főváros környékén, zöldség- és gyümölcstenyésztésre egy ideig le is telepednek és sajátságos kerekes kutjaikkal és hosszu facsatornáikkal, melyek mind a föld ontözésére szolgálnak, átalános feltünést keltenek. Rumélia bolgár lakói otthon is igen szorgalmas földmüvesek, némely gazdasági terményeik, különösen a rózsatenyésztés Kazanlik környékén, világhirüek. A faeke, fakerekeken mozgó és ökörrel vontatott szekerek s más szintén primitiv szerkezetü gazdasági gépek azonban eléggé mutatják, hogy a szorgalmas népnek még sok küzdelme van a fejletlen társadalmi viszonyokkal. A bolgár különben született kereskedő is, a parasztok s maguk a nők is nemcsak a közelebbi városokba, hanem messze vidékekre elhordják mezőgazdasági s háziipari termékeiket. A termékeny talaj legnagyobb részét azonban csak tengeri boritja, mely az ő főeledele s mellette a hagyma es foghagyma, melyek a Ruméliában kevéssé ismert burgonyát pótolják. Selyemtenyésztés, dohány- és rizstermelés szintén elterjedt. Utazás közben gyakran találhatók szarvasmarha-karavánok épen ugy, mint nehány évtizeddel ezelőtt nálunk is; a barmok nálunk szokott fajai mellett Ruméliában még a bivalyok és kecskék fordulnak elő nagy számmal, bár az utóbbiak az erdők pusztitásával nagy károkat okoznak. Az ügyes és szorgalmas népnél megvan az érzék is a kényelem és rend iránt; keleti fogalmakhoz képest a ruméliai bolgár nő aránylag igen csinosan tartja lakását s a legtöbb helyen van egy «tiszta szoba» szent képekkel, korsókkal, tányérokkal diszitve, s e mellett tarka párnák és paplanokkal megrakott mennyezetes ágy, a bolgár nő egyik főbüszkesége.

Csodálatosnak látszik első pillanatra, hogy e szorgalmas, s néha egész a ridegségig fajuló önzése mellett tagadhatlanul sok szép tulajdonnal biró népnél a rablók annyira elszaporodtak, mint Európa kevés más országában. De e jelenséget a folytonosan fennállott s az utóbbi éveken egész az elkeseredésig fajult ellenségeskedés a törökökkel eléggé megmagyarázza. A szomszéd Balkán hegység zord vidékei, melyeken a török hatóságok elől a bolgár kezdetben menedéket talált, csakhamar állandó lakhelyei lesznek a politikai menekülteknek, katonaszökevények s más efféléknek. A bolgár rablók egy jelentékeny része nem is közönséges gonosztevő s igen sokszor megtörténik, mint régebben nálunk is előfordult, hogy a köznép őket egyenesen dicsőiti. Rumélia minden vidékén találhatók helyek, melyekhez, mint valami ereklyékhez, a rablók életének egyes részleteiből vett legendák vannak csatolva s igen sok nemzeti hős, ki a törökök ellen küzdött, tényleg rabló szerepet játszott. Nem csoda ennélfogva, ha a hatóságok által üldözött rablók a köznép tiszteletében s rokonszenvében részesülnek s a nép jólétének felvirágzására oly annyira szükséges rend s nyugalom Kelet-Ruméliában nem egyhamar fog otthont találni.

I. SÁNDOR, BULGÁRIA FEJEDELME.

Ujabb távirati értesitések szerint a török szultán nem tesz kifogást a szeptember 19-iki filippopoli államcsiny által teremtett helyzet ellen, nem torolja meg azt fegyveres erővel, nem állitja helyre az előbbi helyzetet, — a mihez a berlini szerződést aláiró hatalmak fölfogása szerint is teljes joga lenne, — hanem szentesiti Kelet-Ruméliának egyesülését Bulgáriával I. Sándor bolgár fejedelem alatt s beleegyezik, hogy Kelet-Rumélia alkotmánya átvizsgáltassék s a tartomány viszonya a portához olykép szabályoztassék, hogy ezentul ez is csak olyan névleges függésben álljon a szultántól, mint állt eddig Bulgária, — azaz fizessen bizonyos tributumot, egyebekben pedig legyen szabad ország.

I. Sándor fejedelem e szerint, ha t. i. e hir hivatalos megerősitést nyer, kardcsapás nélkül tette nagyobbá országát 660 □ mérföld területtel s egy millió lakossal s most a Balkán-félszigeten Bulgária lett a legnagyobb állam.

Midőn a fejedelem legujabb arczképét ez alkalomból olvasóinknak mutatjuk, élete pályájának, mely a «Vasárnapi Ujság»-ban már ismertetve volt, csak főbb vonásaira kivánunk emlékeztetni.

I. Sándor fejedelem, családi nevén Battenberg Sándor József herczeg, második fia Sándor hesseni és rheini fejedelemnek s ennek Battenberg Julia herczegnővel balkézre kötött házasságából 1857-ben április 5 ikén született. Anyja is csak később, férjhez menetele előtt közvetlenül nyerte a Battenberg herczegnő nevet. Leánya volt Hauke egykori lengyel királyi hadügyminiszternek s mint udvarhölgy rendkivüli szépségével keltett feltünést a czári udvarnál. A hesseni herczeg is itt ismerkedett meg vele, az időben, mikor atyja itt orosz katonai szolgálatban volt.

Sándor bolgár fejedelem atyja fivére az elhunyt Mária Maximiliana Vilhelmina Auguszta Zsófia herczegnőnek, ki 1841-ben II. Sándor orosz czárnak neje lett, a mikor is orosz udvari szokás szerint Mária Alexandrovna oroszos hangzásu nevet vett föl. A szerencsétlen véget ért orosz czár tehát Sándor hesseni herczegnek sógora, fiának, Sándor bolgár fejedelemnek nagybátyja volt s ez utóbbi és III. Sándor mostani orosz czár első izbeli unokatestvérek.

A bolgár fejedelem ágostai evangelikus protestans vallásu. A szász királyi hadapród-iskolában nevelkedett s 1875-ben innen lépett mint alhadnagy a hesseni testőrdragonyos ezredbe. Az utolsó háboru idején, a német császár engedelmével, az orosz táborba ment s Gurko tábornok alatt ahhoz a hadoszlophoz volt beosztva, mely legelőször kelt át a Balkánon 1877 ben, de mely aztán — Plevna miatt — visszafordulni kényszerült. Plevna alatt Károly román fejedelem táborkarához tartozott s a czári főhadiszálláson is sokat tartózkodott, a midőn is a czár oly kitüntetésekkel halmozta el, mint az csak vérszerinti uralkodó herczegeknél szokás. A hadjárat után a Szentgyörgy-renddel földiszitve tért vissza Németországba, hol a porosz testőrségbe lépett.

Itt érte a bolgár trónra lett megválasztatása. 1879. julius 6-án szállott ki Várnában, hol a bolgár hatóságok hódolatát fogadta.

Atyja, a hesseni herczeg, ma is él s az orosz hadseregben a 8-ik dzsidásezred tulajdonosa. Később osztrák szolgálatba lépett, hol lovassági tábornok lett s ma is egy dragonyosezred tulajdonosa. Az 1866 iki osztrák-porosz háboru alatt ő volt parancsnoka az osztrák részen harczoló német szövetségi hadaknak.

Idősb testvérbátyja, Battenberg Lajos Sándor herczeg angol tengerésztiszt s nemrég vette nőül Viktória angol királynő legifjabb leányát, Beatrice herczegnőt.

VALAMI AZ ELEKTROMOSSÁGRÓL.

Nehéz lenne megmondani, a gőz tett-e nagyobb változást a világ arczulatán, vagy az elektromosság. Bizonyos, hogy a mi modern életünk ép oly kevéssé lehetne meg az egyik, mint a másik nélkül. A czivilizáczió embere megkivánja szolgálataikat, melyek pótolhatók, de nem nélkülözhetők.

A gőz nagyban — en gros — kezdett dolgozni az ember helyett. Abban állott a müködése, hogy sok száz és sok ezer munkáját konczentrálta kicsi helyre, nagy tömegeket mozgatott, nagy sebességeket eszközölt, óriási munkákat végzett. De feladata teljesitésében ma már alig fejlődik jelentékenyen. Uj tért, eddig nem birt tartományokat nem hódit, a már birt területből is veszit olykor egyet-egyet. Használjuk a vasuton és hajóban, a gyárakban és malmokban mint ötven év előtt, uj alkalmazásokat nem igen gondolunk ki, sőt mint hajtó erőt is kezdjük helyettesiteni, itt szél és viz, amott gáz és elektromosság által.

Az elektromosság a finomabb munkára vállalkozott. Nagy tömegeket nem mozgat. Ezrekre menő tonnákat nem visz egyik helyről a másikra, a nagy gyárak lendkerekeit nem tartja mozgásban. De közvetiti az irást száz és ezer mérföldnyire egy percz alatt, hirnöke lett az embernek, külömb, mint minő volt Merkur az isteneké. Világit a sötét éjszakában, mozgatja a kisebb kocsit vagy hajót, beszélni enged a telefon közvetitésével, átvezeti magát az esőt, melyről sokáig ugy hirdették a nemzetgazdák, hogy születése helyén és perczében kell felhasználtatnia. Egész szerepe inkább szellemies és transcendentálisabb mint a gőzé. A mellett csak kezdetén áll jövőjének. Még a gyermekczipők szoritják lábait, mialatt a gőz régen tulhaladta a meglett férfiuság korát.

Egész világ érdeklődik az elektromosság vivmányai iránt. A félig kész jelen, és a készülő jövő sokkal vonzóbbak az embernek mindig, mint a mult eseményei.

Azért igen szerencsés gondolat a természettudományi társulat könyvkiadó-vállalatától, hogy egy gyönyörü munkát szereznek meg a magyar irodalom számára, leforditatván Amédée Guillenim franczia iró hires müvét, a «Mágnesseg és elektromosságról».

E munka megjelenése alkalmából engedjék meg olvasóink, hogy az elektromosság alkalmazásai közül egy-kettőt képben és szövegben is bemutassunk.

A képcsoportozat, melyet lapunkban a könyv metszeteiből mutatványul összeállitottunk, egyik ábrájában az elektromos vasutat mutatja. Több alkalommal megemlékeztünk ennek többféle szerkezetéről. Elég lesz annyit mondanunk, hogy a hajtó erőt a gép nem magával viszi, hanem egész uton folyton kapja, s belátjuk mennyivel csinosabb, sok esetben előnyősebb egy elektromossággal hajtott kocsi, a gőz által mozgásban tartottnál. A füst és gőz elmarad egészen. A végállomáson fejlesztetik az elektromosság, mely állomással a sinek vagy külön drótok által a mozgó kocsi folyton össze van kötve, bármely helyén megy is pályájának. Tisztább, kevésbbé rossz, kevésbbé veszedelmes. Ha kisiklanék, azonnal megáll, mert megszünt az erő, mely előre hajtja, a mint a sineket odahagyta. Itt a mi fővárosunkban is terveztek egy pályát a tavaszon. Nagy kár, hogy a terv megmaradt tervnek és meg nem valósitották. Egy kényelmes és biztos közlekedési eszközünkkel van kevesebb.

Megpróbálták hajók mozgásban tartására is alkalmazni az elektromosságot. Trouvé volt első, ki összeállitott egy elektromos ladikot, s ezzel sikerült próbamenetet is tartott a Szajnán. A hajtó készülék az ő rendszere szerint nagyon egyszerü, elhelyezhető a legkisebb csolnakokon is. Nem foglal sok helyet, a mellett könnyü. Ez egyik előnye a gőzgép felett, mely sulyával kevesbiti azt a terhet, melyet a hajó magával vinni bir.

Csoportozatunk négy képe az elektromos világitás amaz alkalmazását tünteti fel, melyben nem, vagy csak igen tökéletlenül pótolható más világitással.

Utczák, terek, középületek világitásánál csak az az egy előnye van az elektromosságnak, hogy szebb és tökéletesebb. A gázláng fénye elhomályosodik mellette, de azért a gáz mellett is megvagyunk valahogy, kivált minekutána olcsóbb. De például szinházak világitásánál nevezetes tényező az is, hogy az elektromosság nem tüzveszélyes, a mellett nem rontja a levegőt, melynek a tisztaságára olyan nagy a szükség ott, hol annyi ember van összezsufolva.

Még pótolhatatlanabb az elektromosság éjjeli munkálatoknál, hol sok gázláng együttes fénye sem tud elegendő világosságot produkálni. Nyáron, mikor a cséplés nagyon sürgős, kivált a magyar gazdánál, ki csak akkor érhet el némi megfelelő árt, ha korán jelenik meg a piaczon, egész éjjel dolgozhatnak elektromos világitás mellett, melyet maga a gőzgép állit elő. Se fáklya, se gázláng nem képesit erre, gázat a falusi vagy pusztai szérükön nem is alkalmazhatunk. Ép igy vagyunk az éjjeli épitkezéseknél is. Legtöbb esetben át kell látnunk az egész tért, a melyen dolgoztatunk. Egy elektrikus lámpa bevilágitja azt egészen, fáklyafénynél, mely pedig sokkal drágább, csak egy egy zugot láthatunk egyszerre, a többi sötét marad. Még nélkülözhetetlenebb az elektromosság, ha egész kikötőt akarunk vele megvilágitani. Más láng, még a világitó tornyok költséges és nagy lámpái is, kevésbbé használhatók. A világitó tornyot messziről látni, de lángja nem világit meg mindent. Egy-egy kikötőben pedig hajókat s egyéb tárgyakat akarunk látni, és nem a világitó torony fényét.

Vasuti vonatok összeütközésének meggátlására semmi sem lenne oly jótékony hatással, mint ha a vonatok elején elektromos lámpa világitana, mint a hogy azt sok helyen alkalmazzák, s mint a hogy azt egyik közölt ábra is mutatja. A legtöbb baj épen abból ered, mert

az egyik mozdonyvezető nem tud a másik vonat érkezéséről semmit, csak akkor, midőn közvetlen egymás közelébe értek, s nincs többé idő megállitani a vonatot. Az elektromos lámpa messze bevilágit az éjszakába, s áthatol még a vastag ködön is. Előre hirdeti, még pedig jóval, a vonat érkezését, ugy hogy mind a ket fél teljesitheti kötelességét, s jó időben megállithatja a vonatot.

A hadászat szolgálatában nem kevesebb szerepe jut az elektromosságnak, s bár nagyon ifju még az egész, már is széles körben talál alkalmazást. Már két év előtt a bécsi kiállitáson láttuk az elektromos gőzgépeket, melyek arra valók, hogy éjszakának idején bevilágitsák az ellenség hadállásait. E tekintetben az elektromosság többet tesz, mint maga a világosság örök forrása, a nap. Ez egyenlőn világit meg mindeneket, áldását — a biblia mondása szerint is — egyformán osztja el jókra és gonoszokra. Az elektromosság fényét konczentrálni lehet egy helyre, vagy kevés helyre. Egy Siemens féle vetitő készülék megteszi azt a szolgálatot, hogy egy egész fénycsomó — ha szabad ezzel a kifejezéssel élni — egy bizonyos irányba vettetik, s csak bizonyos pontok lesznek láthatókká. Megnézhetjük az ellenség sánczait, megolvashatjuk hány lőrése van, a nélkül, hogy az ellenség megláthatna bennünket, vagy a mi hadállásainkat.

Abban az expediczióban, melyet a franczia hajóraj Tunisz ellen szerelt fel, nagy szerep jutott az elektromos fény vetitésének. A *la Surveillance* fregatt mindjárt az operáczió kezdetén megvilágitotta a Tabarka-sziget gyanus partjait, s mielőtt állást foglaltak volna a hajók, tudták már, mely pontok vannak kitéve a veszélynek, tehát hová ne álljanak, valamint azt is tudták, az ellenség melyik pontjai a leggyöngébbek, tehát esetleg hová konczentrálják az ágyuk tüzét.

A hadi kikötők védelmében elsőrendü szerepe van az elektromosságnak. Tudjuk, hogy az ellenséges hadihajóknak a kikötőbe való nyomulását leginkább a tenger fenekére sülyesztett aknák által teszik lehetetlenné. A kikötő bejáratánál — néha egymás mögött több sorban — vannak elhelyezve az aknák, ugy, hogy az ellenséges hajónak ezek felett kell áthaladnia, másként nem hatolhat a kikötőbe. Megvárják azt a pillanatot, mig a hajó az akna fölé ér, s akkor elegendő megnyomni egy billentyüt, villamos szikra gyujtja meg az akna lőporát vagy dinamitját, s a felette levő hajó mindenestől a levegőbe repül. Csak az a fő, megvárni a kellő pillanatot, midőn épen az akna fölé ért a hajó. Ha tulment rajta, bent van a kikötőben, ha még nem ért fölé, s fölrobbant az akna, nem történik egyszerüen semmi baja, sőt biztosan jöhet a robbanás után befelé, mert az aknában nincs többé puskapor. Ezen kellő pillanat fixirozására egy afféle camera obscura szolgál, minőt most itt a fővárosban is láthatunk a Deák-téren. Egy elsötétitett kamarában az asztalra lesz vetitve a kikötő egész bejárata. Látni lehet, a mint befelé halad az ellenséges hajó, egész addig a pillanatig, mig az akna fölébe ért. Akkor megnyomja a parancsnok az elektromos vezeték gombját, az akna elsül, s a hajó a levegőbe repül. A közölt ábra érthetőleg tünteti fel az egész berendezést.

De fontos a hadászatban az is, hogy egy hordozható telefonunk legyen. Ugy mint a városokban, állandó vezetékkel, nem lehet ott telefont felállitani, a tábor ma itt van, holnap amott, a fővezér táborhelyét majd ide, majd amoda teszi át. Trouvé egy igen alkalmas készüléket szerkesztett össze arra a czélra, hogy tábori használatra is lehessen használni a telefont. A drót nem lesz megerősitve oszlopokra, hanem csak ugy huzódik el a földön. Katonák viszik egyik helyről a másikra. Mikor felszedik, az egész sodronyt fel lehet csavarni, mikor szükség van reá, ismét lecsavarni. Magát a beszélő készüléket (lásd az illető ábrákat) utána lehet vinni bárhová. A vezér még a csata alatt is változtathatja helyét, a telefont utána viszik, s ő közvetlenül közölheti rendeleteit az alparancsnokkal, a nélkül, hogy futárt kellene küldenie. A futár sokszor megkésve érkezik, néha félreértve adja odább a rendeletet, olykor missziója teljesitése közben éri a golyó. A telefon mindezen fogyatkozásoktól szabad.

De nem csak az öldöklés, hanem a polgári foglalkozás szolgálatában is nagy szerepe van az elektromosságnak. Apró motorokat hajt, hogy a kis iparosnak is legyen mozgató ereje, a nélkül, hogy gőzgépet kellene tartania. Átviszi az erőt onnan, a hol könnyü előállitani, oda, a hol nehéz. Kint a szabad ég alatt fejlesztett munkaképességet közvetiti a föld gyomrába, a bánya belsejébe, hol a gőzgép nem alkalmazható, mert füstje megöli a munkást. Egy igen ügyes ipari készülék többek között az Edison elektromos érczisztitója. Ez arra a czélra szolgál, hogy a bányászat termékei közül külön választassanak az érczdúsak a kevésbbé érczdúsaktól, mert ezeket az utóbbiakat sok esetben nem érdemes felhasználni. Sok ércz pörkölés által mágnesessé válik. Ezeket bedobjuk az Edison készülékének garatjába (l. az ábrát), a honnan azok függélyesen esnek lefelé, még pedig ugy, hogy esésük közben egy szekrény fala előtt haladnak el, mely szekrénybe erős mágnes van zárva. Azok az érczszemek, melyek mágnesesek, bevonatnak, a többiek aláhullanak, s igy az egész ércztömeg elválasztatik jobbá és rosszabbá.

A LÓKIÁLLITÁSON.

Üdvözlégy dobogó patáju nyolczszáz ivadéka Pegáznak, ott a Hermina-mező és a tüzijátéktér összeszögellésén! Ott robajlik, rug, kapál, nyerit, fuj és toporzékol, rágja az istálló fenyőfagerendáját és viháncol serényét rázva az egész Bucephalos had. Meleg párájokkal összevegyül a gőzölgő alom illata, az egészséges tüdők lehelete s a kantárak, szijjak és szerszámok kellemes szaga. Hadd zengjék mások a rózsa és rezeda dicséretét, nincs kellemesebb a jól ápolt istállók illatánál; a levegő atomjainak bizonyos sejtelmes életét, vibráczióját ép ugy nem lehet tagadni a a női toiletteasztalok körül, mint nem ama finom légkörben, melyet a ló nemes lénye hagy maga után, — erre megesküszik minden igazi sportsman.

A magyar embereknek fele ért a lóhoz, másik fele pedig legalább is ugy tudja tenni, mintha értene hozzá. Mennyi különböző foglalkozásu és hivatásu ember nyüzsög itt az öt ujdonatuj istálló körül, melyek a kiállitásnak eddig legfélreesőbb, de most legfelkapottabb helyén emelkednek gyalulatlan fenyőfadeszkakból. Egy-egy tollas vadászkalapos vidéki gentry husos nagy kezeivel müértőleg nyomkodja szügyön a csendesen abrakoló állatot; nyámmogó beszédü mágnások, felgyürt szélü szük nadrággal, különös alaku czilinderekben jegyezgetnek szarkalábokat noticzeikbe; délczeg huszárönkéntesek, aranygalléros tisztek, tüzérhadnagyok, bagaria csizmás lókupeczek, és végül nők, nők, nők. A nemes, a büszke, a féktelen ló a férfiasság szimboluma az állatvilágban: hogy ne érdeklődnének a nők is iránta? Ott gyülekeznek szükebb csoportonként a homokos tér közepén emelkedő ütött-kopott köröndben, mely, mint a köröskörül garnirozott szivar- és czigarettvégek tanusitják, egyszersmind kiváltságos pipatoriumul is szolgál. Hevenyészett zöld iróasztaloknál foglalnak helyet a kényelmesebb öreg sportsmanok, szemüvegeiken át nézegetve az elléptetett állatokat, tudakozódva apjok, anyjok s minden rokonságuk után, most egy kissé gyorsabb ügetést, majd ujra lassubb lépést rendelve. Aztán egy-egy erőszakos mozdulatra a száj is feltárul s vakitó sorban mutatja a hatalmas fogakat, vagy egy műértő fogással megköhögteti valaki az állatot, hogy megtudja, milyen tüdője van. Mindezek az apró fogások, melyeknek jelentősége hét pecséttel elzárt könyv a laikus előtt, nélkülözhetlenek a ló megitélésénél, ha tudni akarjuk, nem csámpás-e a lába, tüdője, szügye elég erős-e, járása szép és biztos-e, és sok mindent még, a mi elengedhetlen föltétel a szép ló fiziognomiájában.

De kezdjük az istállókon, és természetesen — már csak udvariasságból is a gyöngébb nem iránt — a kanczákon. A puszta beduinjai különös előszeretettel lovagolnak kanczákat, és pedig legjobban kedvelik azokat a race-okat, melyek a próféta öt kedvencz kanczájától származnak. A mint ott állnak két hosszu sorban, széles tomporaikkal, hasas termetükkel, ez itt barna, az ott pej, fakó, kese, sárga, almásszürke, be kell ismernünk, hogy nem ez az az ideál, melyet a lóról a szentimentálisabb lányek alkotnak maguknak. De ez csak az összbenyomásra áll; a gyakorlott lóismerő fölismeri a részletekben azonnal a becses anyagot, mely a Noniust, a Gidránt, a norfolki kanczát stb. jellemzi. Megbámuljuk a földig érő farkokat, melyek oly komoly méltóságot kölcsönöznek hordozóiknak, a zelizi ménes csodaszép példányait, melyek ugy néznek ki, mintha valaki czukorporral hintette volna be finom selymes szőrüket, vagy mint valami hajporos dámák a mult századból. A csikózottak különös figyelemben is részesülnek. Egészen elkülönitett zárkát kaptak, melynek korlátján át csak fejeiket nyujthatják ki, hogy forró lehelletüket ráfujják a járókelők arczára s kezére. Természetesen e gondoskodás nem anynyira anyai személyüket, mint inkább a közönség biztonságát illeti, mert feles számmal akadnak vadóczok, kik abrakjok vidám ropogtatása közben is ellenállhatlan vágyat éreznek magokban ki-kirugni. Leidenfrost lévai bérlőségének kiállitásán egy alig 10 éves bojtárfiucska van vállára akasztott karikásával, kinek homloka már határozottan drótozni való a kiállott sok rugás nyomaitól.

Pöngő sarkantyus huszárnép, bő nadrágos dragonyosok és furvézerek végzik sürgve-forogva a furázsi kiosztását. Foly a csutakolás is kettőzött erővel, lankadatlan; nyugodt lemondással türi az okos pára, mint dörzsölik fényesre szőrét. Melyik igaz kocsis ember is ne vágynék a tisztességre, hogy feltünést szerezzen nevelésével? E tekintetben iró és kocsis egészen egy huron pendül; mindkettő saját barmát hiszi a leghibátlanabbnak. A hölgyközönség azonban, mi tagadás, külön gusztussal rendelkezik s majd felfalja szemeivel Thurn-Taxis Egon herczeg «Piczi» nevü apró lovát, melyhez hasonlót kedvességre még csak a bécsi Brunn Babett 4 éves két kis ponnyjában mutathat fel a kiállitás, melyek ott majszolják csendesen kenyerüket az ajtó mögött, mig sürü farkuk közé a tulajdonosnő gügyögő gyermeke játszva szalmát fon, czifra kantárkáik pedig a sutban heverve várják a kocsiba fogatást.

Mint fehér papirra cseppentett tintafoltok, mutatják szokatlan szineiket Pfeiffer Károly eszéki stájer lovai, és gr. Bánffy György boncz-hidai 4 éves méne «Domino.» A muraközi roppant igások, kampós arczukkal, hatalmas előrészeikkel olyanok, mint megannyi lóbőrbe bujtatott elefánt. Itt-ott parasztosan befont sörények, kék, piros, és fehér szalagokkal vegyitve, mint bálba készülő eladó lányoknál. A hajdankor lovai minden valószinüség szerint sokkal kicsinyebbek voltak, mint ezt a föltalált csontvázak is megerősitik s csak Nagy Károly ideje körül kezdett a ló termete nagyobb arányokat venni, mig végre a ma London utczáin látható igások s a nálunk is található mecklenburgiak legnagyobb példányaiig nőtte ki magát. A középkori csatalovaknak mindenesetre életföltétel volt a nagyság, mert gazdáik nehéz fegyverzetét is számitva nem ritkán négy mázsányi terhet is kellett viselniök. Csak a lőpor feltalálása után szünt meg a lovaknak ez a túlterheltetése, minek következtében óriási termetők is ujra apadni kezdett.

De csitt! Ime a lovak elővezetése veszi kezdetét, s ezzel lép müködésbe tulajdonképen a jury is. Mert a lovaknak mozdulatlan állapotban, istállóban való vizsgálata magában még csak nagyon fogyatékos belátást enged jó s rossz tulajdonaikba. Arra, hogy szokásaik, tartásuk, temperamentumuk megitélhetők legyenek, szükséges az elléptetés. Csoportok alakulnak, élénken beszélgetve, sürüen jegyezve, néhányan a padra hágva ágaskodnak s hajolnak jobbra-balra, kiváncsi nőket udvarias kisérőik tartanak magyarázatokkal s az átalános figyelem fokozva összpontosul az istállók kijárata felé, honnan beláthatlan sorban egyenként lépnek elő a magyar lótenyésztés büszkeségei, megannyi fejedelmek az állatvilág arisztokrácziájában.

Legelől a lipizzai királyi ménes lovai jönnek, majd mind hófehérek, sárga-fekete hevederrel; borotvált arczu, sárga libériás lovászok vezetik féken. A nemes tüzü vér vissza-visszahőköl, daczos horkanással veti hátra fejét, majd hátsó lábaira áll, mintha szárnyai nőnének, melyekkel égbe akar rohanni, megfordul maga körül s aztán rythmikus trappolással robog tova. Szőreik csillognak a tisztaságtól; lehetetlen jobb gondozást csak képzelni is, mint e királyi állatoké, melyeket majdhogy nem czukorból képzel az ember.

A nehézkes radautziakat huszárok vezetik elő; erős szügyök megfeszül s hangos nyeritéssel kapálják a földet. De minő nyeritéssel! Nincs a természet skálájában hang, mely az elé-

**

gedettség jóleső érzetét eszményibb igazsággal fejezze ki, mint a lónyerités. Több mint hang, több mint beszéd ez, a boldogságnak ösztönszerü zsolozsmája, kötött formáju eldallása a szabadság, a tavaszi pázsit, a kék ég, a friss forrásviz poézisének, a mint kaczagó csiklámmal trilláz végig a hangszálagok billentyüin, megszégyenitve az emberi nyelv szegénységét, mely csak dadogásnak tünik föl mellette.

Most a fogarasi ménes gyönyörü telivérjei következnek lobogó kék, gyolcsinges csikósoktól vezetve kétfelől. Nehány pillanatra megállanak, várva, mig a megelőző csoport elvonul, miközben mozdulatlanul fölemelt arányos fejeik, melyekre rásüt a napsugár, szoborszerü kifejezést öltenek. A vezénylő törzstiszt kiáltása hangzik. A zabla megrándul, fodros fehér tajték ül meg rajta s dagadó orrlikakkal, megszegett hattyunyakkal, kényes léptekre emelgetve lábát indul meg a gyönyörü sor. Mint a hogy a remegő menyasszonyt vezetik nászai, hófehér ruhában s az menne is, nem is, szemérme tartja vissza, de egy titkos igézet jobban üzi, megmegköti magát, meg ujra tétovázva megindul, ugy ingerkednek naiv szeszélylyel egy beczézett favorit módjára, tánczoló apró léptekben lejtve tova, mig idomzatos szép fejeiket pajkos bájjal lobálják s kaczér mosolygással látszanak lopva félrepillantani. Ennyi tökély láttára tökéletesen megérthetni, mint lehetett egy ily teremtés imádat tárgya a hajdankor némely népeinél.

Valóban, ha már a ló ideális alakját keressük, inkább is találjuk azt e tüzes, délczeg fajban, mint a már czérnányivá nyult mai angol versenylóban, bár ennek értéke hasonlithatlanul nagyobb ma. Egyébiránt az angol telivér is keleti mének keveréke, részint ugyanolyan, részint belföldi kanczákkal és meghatározott elvek szerint fejlesztve tovább a nagyobb gyorsaság végett, melyet különös idomitással, traininggel is elősegitettek. Ily módon lett a mai versenyló nagyobbá, magasabbá és nyulánkabbá. Hogy azonban egy ló telivérsége elismertessék, be kell hogy vezetve legyen az angol studbook-ba. A háromévesekkel rendezett nagy versenyeken ma már átlag a sebesség perczenként 850 méterre tehető, minél nagyobb gyorsaságot elérni aligha lehet már. A nemesitésre szánt fajokat mindenüvé kiviszik s egyes nevezetes ménekért 80—120,000 forint roppant összegeket is adnak. Könnyü magyarázatát lelni ezek után, hogy p. o. a Kincsem egykor palotát szerzett irigylett gazdájának, mely a real-tanoda utczában ma is «Kincsem-palota» néven ismeretes, s hogy az angol Tattersallok a hires «Highflyer»-nek köszönhetik óriási vagyonukat, melyet egyik Tattersall 2500 guineaért vásárolt meg, s aztán a gyepen és a tenyészetben oly haszonnal értékesitett, hogy nemsokára terjedelmes birtokot vehetett szerzeményéből. Hálából a nemes állat iránt adta Tattersall a birtokán épült háznak a Highflyer Hall nevet, felette e felirattal: «Highflyer not to be sold» (Highflyer nem eladó.)

Igaz, hogy ugrásban, gyorsaságban páratlan is e race, mint mindenki tudja. A hires lovasnak, gróf Sándor Móricznak volt egy Minima nevü 15 marok magas, mintegy 6 éves kanczája, melyet a 30-as évek elején kitünő lovasként ismert s később lovaglás tanárává lett Passardi kapitánytól vett. E ló hat lábnyi magas ugrásra volt betanitva s e mutatványt Sándor gróf gyakran produkálta vele, egész addig, mig tenyésztés végett a bajnai ménesbe adta. Esterházy Antal gróf is nevezetes ugrást tett Polly nevü irlandi szürkéjével, midőn 1874-ben a pardubitzi vadászatok alatt négy mérföldnyi run után még 20 láb széles csatornát ugratott át.

Ujabb időben azonban legnevezetesebb ugrás volt ifj. gróf Esterházy Miklósé «The Nip» nevü lován, gróf Nesselrode westfáliai birtokán, hol a hertheni kastélyban néhány sportsman gyült össze s a hölgyek szórakoztatására akadályversenyt rendezett. Öt ló futott, köztük Esterházy Miklósé, mely folytonosan elől vezetett. Mindjárt az első liczeum-sövénynél kettő elmaradt, a másik kettő azonban az utolsó fordulónál már majdnem beérte Esterházyt, mikor a gróf, hogy az utat röviditse, egy kis öbölnek tartott, s azt habozás nélkül átugratta. Az ugrás 31 láb széles volt s a tulsó partra érve a ló megtántorogva összerogyott, maga alá temetvén lovasát is, ki ezuttal vállpereczét töré el, azonban komolyabb következmények nélkül, ugy hogy már delután 5 órakor az ebédnél személyesen nyugtathatta meg az aggódó hölgyeket.

De ha a gyorsaság, a szélességben és magasságban való ugrás elvitathatlan előnye is a mai angol versenylónak, melyik race vetekedhetnék erőben és kitartásban a mi erdélyi és magyar fajunkkal, melynek izmos alkata, kicsiny, szögletes feje oly méltó feltünést kelt amazok mellett is a kiállitáson. Hadd lássunk csak egy példát e faj felülmulhatlan szivósságáról, mely a régi mondák táltosára emlékeztet.

1823-ban, midőn a 4-ik huszárezredet Debreczenből Tarnopolba tették át, Abonyi András és Tóth László közhuszárok hazulról jövő ujonczoktól megtudták, hogy szeretőik hütlenek lettek, s az Abonyi András szeretője nemsokára lakodalmat tart. Ez a hir elég volt, hogy a két huszárt boszura és szökésre ingerelje. Abonyi tisztje lovát, a másik egy altiszti lovat szerelt föl s 1824. február 3—4-ike közti éjszaka megindultak s 7-dikén már előbbi állomásukra, Derecskére érkeztek késő este, ez idő alatt tehát 60 mérföldet haladtak, téli időben, rossz utakon, s a Kárpátokon is átkelve. Abonyi András szeretőjét csakugyan kardjával ölte meg, s az ennek következtében meginditott vizsgálat kideritette, hogy a mondott utat csakugyan annyi idő alatt tették meg.

Abonyi lova gróf Bethlen János erdélyi méneséből való volt, pej herélt, mind a négy lábán kese, 15 marok s két hüvelyk, s 7 esztendős, a másik egy Jászságban növekedett bársony pej kancza, 15 markos. A lovakat később a Debreczenben feküdt 3-dik svalizsér ezredhez tették át, hol Abonyiét egy főhadnagy nyerte. Ez 1827-ben elhalván, egy hadnagy, az ezredes rokona kérte ki magának. Két évvel később ez is meghalt s egy harmadik még szivesen átvette a paripát. Ez 1840-ben eladta egy eskadronparancsnoknak, a ki még egész osztályát vezénylé e lovon, mig végre egy mészároshoz került s ott végzé be öreg napjait.

Egész meséket mondanak az arab lovak kitartásáról és sebességéről is. Abd-el-Kader irta egyszer Daumas tábornokhoz intézett levelében, hogy egy telivér arab ló 3—4 hónapon át naponta 20 mérföldet futhat meg. Bizonyos, hogy a *seliffek* és *fliták* öt-hat órán át folyvást nyargalnak, sőt a quallák azt is állitják, hogy egy jó Nedsidi kancza egy nap alatt 60—65 mérföldet képes megfutni. Hogy volt arab ló, mely egy nap alatt 44 geografiai mérföldet hátrahagyott, az csakugyan be van bizonyitva.

A kiállitáson a pompás telivér és félvér (telivér és közönségestől származott) huntereken, azaz vadászlovakon kivül jó hintólovakat is találunk. De a dicsőség oroszlánrésze mégis a hátasoké; nem árthat nekik a kor kényelmesebb iránya sem, mely mind szükebb körre szoritja használatukat. *V—r.*

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

A trónörökös látogatását e hó 11-ikére várják. Ő fensége előtte való nap érkezik meg Bécsből, *Vilmos* porosz herczeggel együtt.

A kiállitás látogatása nagyon élénk. E hó 7-ikén is 13,291 volt a látogatók száma, nem számitva a bérletjegyekkel birókat. A vidékről most sokan időznek a fővárosban, s mindennap jönnek. Győrből és vidékéről 560, Sopronból 460, a Kunságból pedig (Karczagról, Madarasról, Kunhegyesről, Turkevéből, Kisujszállásról) egész népvándorlás érkezett, ezenkivül Brassóból, Orosházáról, Miskolczról, Hódmező-Vásárhelyről is tömegesen jöttek.

Az utolsó napokban valószinüleg átalánosan megélénkül a vásárlás is. A kiállitók nagy része ugyanis a kiállitott tárgyakat leszállitott árakon is hajlandó eladni, hogy a hazaszállitás költségeitől megkiméljék magokat.

A nemzetközi lókiállitás nagy érdeklődéssel találkozik. Körülbelől 800 ló van kiállitva, s naponkint nagy közönség nézi, kivált akkor, mikor a lovakat megjártatják. Az udvari és állami ménesek lovait d. e. 10—12 óra közt, a magán ménesbelieket d. u. 2—4 óra közt, a hámos lovakat pedig d. u. 4—5 óra közt vezetik elő. A lókiállitás még vasárnap nyitva lesz, s aztán bezárják.

A brünni morva iparegyesület szép levelet intézett az országos iparegyesület elnökségéhez. Megköszönve a szives fogadtatást, tudatja, hogy az egyesület a két egylet tartós barátságának jeléül 100 frttal a magyar országos iparegyesület alapitó tagjai sorába lép; s ezen alapitó-összeget mellékelve meg is küldte. Ugyanezen leveléhez mellékelve küldött az egyesület még 100 frtot azzal a kéréssel, hogy azt két egyenlő részre osztva, az 1886. és 1887-iki rendes nagygyüléseken a morva kirándulás emlékére szorgalmas és az önképzés utján előrehaladt iparossegédeknek ösztöndijul adják ki.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Alkalmi vers Arany Jánostól. Arany Jánosnak, kivált utolsó beteges éveiben, mikor szembaja miatt olvasni-irnia nem volt szabad, szokása volt apró versikéket rögtönözni; hol egy-egy tréfás szójátékot, hol egy-egy fájdalmas felsohajtást vagy életbölcseleti tanulságot firkantott föl valami papirszeletre, hogy aztán másnap ismét megsemmisitse. A mi véletlenül megmaradt belőlök, az a nagy költő hátrahagyott költeményeivel s nagyobb töredékeivel együtt majd egy posthumus kötetben fog megjelenni. Ezek között van a következő versike, mely a berlini konferenczia idején készült, de mai napság ismét alkalmi érdekü:

Civilisatio.

Ezelőtt a háborúban
Nem követtek semmi elvet,
Az erősebb a gyengétől
A mit elvehetett, elvett.

Most nem úgy van. A világot
Értekezlet igazgatja:
S az erősebb ha mi csínt tesz,
Összeül és — helybenhagyja.

A Budapesti Szemle októberi kötetében nagyobb tanulmányok kezdődnek. Az egyik Mika Sándortól a németek legnagyobb s talán egyetlen nagy történetirójával, Ranke Leopolddal foglalkozik, illetőleg «Világtörténelme» eddig megjelent öt kötetével, melyből az arab világuralomról és Nagy Károly birodalmáról szóló részt bővebben is megismerteti. A másik nemzetgazdasági tanulmány Bernát Istvántól: «Birtokjog és birtokviszonyok Nagy-Britanniában és Irországban.» Nagy érdekü fejezetet találunk ezek mellett Hunfalvy Jánosnak «Egyetemes földrajza» második kötetéből «Az alföld folyóiról,» igazi monografiája hazánk nevezetesb vizeinek, s ezenkivül a szabályozási müveletekről is tájékoztat. Szász Károly Schiller hires költeményét, «A harangot» adja jeles műforditásban. Pálffy Albert regényéből «Ne hallja hirét anyjának», most a hatodik közlemény jelent meg, s még folytatása következik. Heltai Ferencz folytatja az országos tárlatról megkezdett kritikai szemléjét. Egy rövidebb czikkben —rf megismerteti Brunetière franczia kritikus itéletét az idősb Dumas Sándorról, mely nem igen hizelgő «Monte Christo» szerzőjére. Könyvismertetések fejezik be a most is gazdag tartalmat. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 forint.

A Magyar történeti életrajzok első évfolyama a most megjelent ötödik füzettel be van fejezve. Ebben ér véget egyszersmind Acsády Ignácztól «Széchy Mária 1610—1679» czimü életrajza. Történetirodalmunk és történelmi illusztrácziónk igen becses müve e vállalat, melyet a történelmi társulat az akadémia támogatása mellett Szilágyi Sándor szerkesztésében inditott meg. A válaszékos szöveget mindig egész sora kiséri a rajzoknak, mellékleteknek. Tartalmilag és külső kiállitásban egyaránt igen méltó arra a pártfogásra, melyben az első folyamot részesitette a közönség.

Az uj füzet Széchy Máriának, a murányi Vénusnak, mint Wesselényi nádornénak családi, társadalmi és politikai szereplését, a hires Zrinyi-Nádasdy-összeesküvésbeli részvételét s halálát adja elő. Az illusztrácziók gazdagok és diszesek. Az első melléklet Wesselényi műipari szempontból is érdekes ágyának (a radványi kastélyban) festményi diszitéseit mutatja meg, szines nyomásban, Kimnach László rajza után. A második kép Eperjes városát tünteti elő a XVII. század közepéről. Azután egy érdekes csataképet látunk «A felsőmagyarországi insurrectiót 1664-ben Szendrő vára alatt». Ezt követi Széchy Mária egy sajátkezü levelének mása, majd Kőszeg városa látképe a város birtokában levő olajfestmény után. A szöveg között Mária, III. Ferdinánd király nejo, Wesselényi Ádám, Sztrecsény vára, Teplicze várkastélya, Gyöngyösi István. Lippay György, Szelepcsényi György, gr. Zrinyi Péter, gr. Nádasdy Ferencz arczképei és még más képek és rajzok, mind Széchy Mária korára és élete szinhelyére vonatkozók. Az első évfolyam három életrajzot közölt, melyek külön kötetben is kaphatók. A vállalatra a történelmi társulat tagjai 5 frttal, nem tagok 8 frttal fizethetnek elő.

Történelmi tár, a magyar történelmi társulat és az akadémia történelmi bizottságának évnegyedes folyóiratából az ez évi folyam utolsó (negyedik) füzete került ki sajtó alól, levelezések, okiratok gazdag gyüjteményével. Szilágyi Sándor «Bethlen Gábor levelei»-t, Szentkláray Jenő «Csernoevics Nenád Iván czár történeté»-t felvilágositó leveleket közöl. Torma Józseftől a «Zonuki grófságról» irt tanulmány folytatását olvassuk, Gergely Samu pedig «Az 1636-iki mozgalmaktörténeté»-hez szolgáltat adatokat. A művelődés történeti adatok közt Ováry Lipót «Mátyás király haderejé»-t, Pór Antal a pozsonyi társas-káptalani egyház gyüjteményeit, Komáromy A. a 17-dik századbeli «Szabad vitézek kóborlásai»-t ismertetik stb. Változatos kisebb közlések fejezik be a füzet tartalmát, melynek ára 1 frt. 30 kr.

Akadémiai pályaművek. Az akadémia által kitüzött pályázatokból szeptember 30 ikán tiz pályázat határnapja telt el. A következő pályaművek érkeztek:

A *Teleki-féle* drámai pályázatra (verses szomorujáték) 12 pályamű: Ilona. A Romváriak. Apaátok. Spartacus. A pór király. Szép Arai. Martinuzzi Frater György. Apa és leánya. Az utolsó Claudius. Gyulai Pál. Caius Cassius. Erkölcsi kényszer. A gróf *Karácsonyi-féle* 400 db. aranyos pályázatra (vigjáték) 7 pályamunka: A jó Fülöp. A csintalan apácza. Az ábrándozó. A két öreg. Egy dal. A féltékeny. Vetélykedők. A *Nádasdy pályázatra* (elbeszélő költemény) 18 pályamunka: Heő vize. Görög regék. Majd ha fagy. Argirus királyfi. A két vak. Timárék kisértete. Róza. Perlegi Márton. Simonyi József. Rontó Pál. A sors véletlen boszuja és játéka. Isten ujja. Kamilló. Ilona szerelme. Széchy Mária. A tévedt sziv. Lehel szerelme. Karaffa. *Marczibányi-pályázatra* (Faludi Ferencz nyelve) 4 pályamunka jött, következő jeligékkel: 1. «A szerencse változásin tanult elme nem indul». 2. «Budapest.» 3. «A mit irtam jó szándékkal irtam». 4. «Worte sind der Seele Bild». Az *Athenaeum* nyilt pályázatára a (magyar hirlapirodalom története) két pályamunka: Ferenczy Józseftől kész munka: «A magyar hirlapirodalom története 1780-tól 1867.» Egy másik csak vázlat. «A magyar hirlapirodalom és politikai élet történetéből» czimen. *Dora-pályázat* (al-dunai piaczok) egy pályamunka érkezett: «Kereskedőink teendői az aldunai piaczok megtartása és kiterjesztése érdekében. *Sztrókay-pályázat* (a bérleti és haszonbérleti szerződés) egy pályamunka. A *Lukács alapitványból* hirdetett nyilt pályázatra (Kazinczy Ferencz élete), továbbá a *Vitéz-pályakérdésre* (a honfoglalás története) és a *Lévay-alapitványból* kitüzött feladatra (Anjou- és vegyes-korszaki kutforrások) tervrajz, illetőleg pályamunka nem érkezett. Ellenben a *Bulyovszky* és *Farkas-Raskó*-pályázatra (hazafias költemény), melyeknek határideje a jövő 1886. év szept. 30-án jár le, több pályamü küldetett be. Ezeket egyelőre az akadémia levéltárában őrizet alá helyezik.

Magyarország függetlenségi harcza, Gelich Rikhárd tábornok kiváló érdekű müvéből a harmadik kötet első kettős füzete hagyta el a sajtót. A vállalat eredetileg két kötetre volt tervezve, de időközben is sok történeti anyag gyült össze, s igy szükségessé vált a kibővités egy kötettel. A munkának, mely a részletekben és okiratokban ugyis gazdag, az uj kötet emeli értékességét. Ennek előfizetési ára 3 frt, de füzetenkint is megszerezhető Aigner Lajosnál. A most megjelent kettős füzet ára 80 kr.

Petőfi és Coppée. A «Revue des deux Mondes», e nagy tekintélyü franczia folyóirat legutóbbi kötete Petőfi több költeményét közli. A franczia látogatókkal nálunk járt Coppée forditotta le. Látszik, hogy nem közvetlen magyarból van átültetve, de a forditás maga szép és költői. A leforditott költemények: «Etelkához»; «Nem ért engem a világ»; «Falu végén kurta korcsma»; «Feleségem és kardom» és «Ha az Isten ekkép szólna hozzám,» kezdetü.

Uj lapok. «Maros-Torda» czim alatt Nemes Ödön tanár szerkesztése mellett Maros-Vásárhelytt vegyes tartalmu hetilap indult meg, mely a megyei és városi mozgalmak közlönye óhajt lenni. Előfizetési ára évnegyedre 1 frt 50 kr. — «*A bérkocsi*» czimmel uj szaklap indult meg Budapesten, kizárólag a magyarországi bérkocsisok érdekeinek képviselésére. A lap kiadó-szerkesztője Tutzingeni Tichtl Károly lovag.

Előfizetési fölhivást adott ki Pap Zoltán Szegeden, költeményeire. A 10—12 ivnyi kötet karácsonyra jelenik meg, Bába Sándor nyomdájában. Előfizetési ára 1 frt, diszkötésü példányé 1 frt 50 kr.

A nemzeti szinházban e hó 9-ikére volt kitüzve *Jókai* uj drámája «*A fekete gyémántok*», melytől «Az aranyember»-hez hasonló sikert várnak. Ezzel kezdődik meg a szinpadi ujságok sorozata, mely az idén igen gazdag eredeti és forditott művekben.

Csiky Gergely «Sötét pont» czimű drámája e hó vége felé kerül szinre. Utána következik *Rákosi* Jenő történelmi szinmüve «Endre és Johanna», november közepén. El van fogadva előadásra még *Hetényi* és *Hevesi* «Ősz és tavasz» egy felvonásos vigjátéka. *Dóczy* Lajos a tavalyi akadémiai drámai pályázaton részt vett «Gróf Mária» czimü szinmüvét átdolgozva benyujtotta a nemzeti szinházhoz, mely azt előadásra elfogadta. *Ábrányi* Kornél «Dr. Parsifal» czimü akademiai jutalmat nyert vigjátékát nyujtotta be, *Mérey-Horváth* Károly, a ki tavaly «Egy asszony története» czimü társadalmi drámájával tünt fel, uj darabot irt. *Beniczkyné-Bajza* Lenke szintén benyujtott egy a társadalom magasabb köreiben játszó szinmüvet. Apró, egyfelvonásos vigjátékot *Arbányi* Emil, *Gabányi* Árpád és *Karczag* Vilmos irtak. A forditott darabok közt elsősorban *Claretienek* «Zilah herczeg»-e kerül szinre; ezt követni fogja a «Szakitás» *Dreyfustól*, «Martin herczegnő» *Meilhactól* s a «Névtelen levél» *Cohentól*, de a legérdekesebb darabja a téli időnek mindenesetre Goethe «Faust»-ja lesz, melyet Paulay alkalmaz szinpadra. Ezenkivül még a tél folyamán egészen uj szereposztással szinre fog kerülni Teleki «Kegyencz»-e, továbbá Shakespeare «VI. Henrik»-je, «Seigliére kisasszony» Augier és Sandeau vigjátéka s «Egy pohár viz» Scribetől.

A budai várszinházban e hó 3-ikán kezdődtek meg az előadások. A nemzeti szinház és népszinház személyzete fölváltva tartja az előadásokat. Az első előadást a népszinház rendezte az «Orfeusz» czimű operettel, melyben Pálmai Ilka asszony is közremüködött. A nézőtér csak félig telt meg. A nemzeti szinház tagjai pedig a «Denise» franczia szinmű előadásával vonultak be.

A temesvári szinház megnyitására Jókai is leutazott Ribáry miniszteri tanácsossal. A fővárosból lementek az ünnepélyre a megyebeli képviselők is, valamint Török János rendőrkapitány, ki ezelőtt Temesvár polgármestere volt. Jókait már a megye határán Bessenyei szolgabiró üdvözölte, az indóháznál pedig ünnepélyesen fogadták, s fényes menetben kisérték lakására, a főispánhoz, hol később a zenekedvelők egylete szerenáddal is megtisztelte.

A megnyitó előadás e hó 3-ikán volt. A Jókai által irt prológot már közöltük. Gerőfi igazgató nagy hatással szavalta el. A felhangzó tapsokra Jókainak meg kellett jelenni a szinpadon, hol aztán városi polgárok küldöttsége babérkoszorut nyujtott át neki. Következett erre a nagy allegoria, melyet Molnár György művezető rendezett, majd a «Leánykérő» népies jelenet, és a «Donna Juanita» operette egy felvonása. Az előadáson jelent volt a megye és város előkelősége. Az estét a redoutban rendezett lakoma fejezte be.

A fiumei uj szinház utolsó kövét ünnepélyesen helyezték el e hó 3-ikán, másnap pedig az előadásokat is megkezdették. A szinház 520,000 frtba került s Hellmer és Fellner bécsi épitészek emelték, a szobrászati és festészeti munkát velenczeiek végezték. A szinházban Cesari olasz opera-társulata játszik. Az első előadás az «Aida» opera volt.

Festészeti tanfolyam nők számára. A festészeti mester-iskola felállitásánál, tudvalevőleg, nem számitottak női növendékekre. Trefort miniszter tehát külön tanfolyamot állitott fel számukra. A hivatalos lap pár nap előtt közölte a kinevezett tanerők nevét. A tanfolyam igazgató-tanára *Lotz* Károly, tanára pedig *Mészöly* Géza lett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 5-én kezdte meg ujra müködését. Ezen az ülésen foglalta el helyét először *Trefort* Ágost miniszter, mint uj elnök. Beszédében ama feladatokról szólt, melyeket az akadémiának be kell tölteni, s melyek a közoktatásügy fejlődésével és a tudományos társulatok szaporodásával ma már nem olyanok, mint évek előtt, vagy az akadémia megnyitásakor voltak.

Ma — ugymond — mikor minden iskola, kormányzat magyar, számos irodalmi, tudományos, müvészeti társulat müködik, a munkafelosztás más feladatot szab az akadémia elé. A mi az iskolák és társulatok dolga, azzal ne foglalkozzék, legfeljebb a körülmények szerint támogassa. Feladata most az, hogy a magyar kulturát emelje a tudomány fejlesztése, tekintélyének növelése által. Az első osztály feladata az átalános és a magyar nyelvészeti tudománynak s a politikai történelmet kiegészitő irodalomtörténetnek mivelése. Szépirodalmi munkák előállitása az egyéni tehetség feladata. A második osztály sokféle tudományt ölel föl. Egyik feladata lehetne a nálunk uralkodó sokféle bizarr jogfogalmak korrekturája; folytatni kell a történelmi anyaggyüjtést, de ideje volna a feldolgozásnak, mert nincs a mai szinvonalon álló magyar történelmünk, pedig ha az emberek ismernék az ország multját, józanabbul itélnének a jelenről. A mathematikai és természettudományokra is nagy figyelmet kell forditani, mert tévedés azt hinni, hogy a természettudományok által a népek szellemi törekvései szenvednek. Végül hangsulyozta az elnök, hogy nem szabad elzárkóznunk a mivelt népektől, de meg kell óvnunk a tudomány és müvészet mezején is nemzeti jellegünket.

Az élénk éljenzéssel fogadott beszéd után *Fraknói* Vilmos főtitkár bejelentette Zsoldos Ignácz halálát, továbbá Worsaae dán tudós halálát, ki az akadémiának külső tagja volt, s jeles régész. A szentesi ünnepélyen az akadémiát Pulszky Ferencz, Pesty Frigyes és Szentkláray Jenő fogják képviselni. — Ballagi Mór az aradi Fábián-ünnepélyről tett jelentést. A főtitkár bejelentette még a szept. 30-ikáig beérkezett pályamüveket.

Az összes ülést az első osztály ülése követte, Ballagi Mór elnöklete alatt.

Hunfalvy Pál volt az első értekező. Hunfalvy fölkereste volt Jirecsek János egykori minisztert, kutassa ki, hiteles-e a prágai muzeumba befalazott emlékkő, mely szerint a morvaországi Iglauban 1437-ben a hires «kompaktátákat» magyar nyelven is kihirdették. Jirecsek megfelelt e fölszólitásnak s kutatásai nyomán érdekes adatokat közöl a Prágában tanult magyar magisterekről, Huss magyar tanitványairól s arra a következtetésre jut, hogy amaz emlékkő felirása hiteles; Jirecsek szerint a magyar husziták forditották először magyar nyelvre a bibliát. Hunfalvy Pál ezután még két román történetirónak, Densusianunak és Maniunak tévedésekben és ferditésekben gazdag munkáit ismertette.

Budenz József nyelvészeti munkálatokról tett jelentést, egyebek közt levelet olvasva föl Munkácsi Bernáttól, ki a votják és csuvasz nyelvek tanulmányozása végett tett utazása eredményéről számol be.

Sopronmegyei történelmi és régészeti egyesület van alakulóban. A még meg sem alakult egyesületnek *Paur* Iván kir. tanácsos és akadémiai tag becses régészeti gyüjteményt ajánlott föl.

MI UJSÁG ?

A királyné utazása. A királyné e hó 6-ikán indult el Miramarból keleti utazására. Athenben is több napot fog tölteni, megtekintvén a klasszikus romokat. A külügyminiszterium a királyné elindulása előtt fölkérte a görög kormányt, hogy nem lehetne-e kivételt tenni a kholera miatt elrendelt vesztegzárt illetőleg, s ez esetben a görög kormány egy egészségügyi tanácsosa utaznék a királynéval, a ki meggyőződhetnék, hogy a hajón milyenek az egészségügyi viszonyok. De a vesztegzárnak maga a görög király is alá volt vetve, mikor közelébb haza érkezett. Mind a mellett a görög kormány, hogy a királyné utazását a törvény megsértése nélkül elősegithesse, azt a tanácsot adta, hogy ő felsége ne Triesztben, melynek kikötője gyanusnak látszik, hanem más, teljesen fertőtlenitett kikötőben szálljon hajóra. Ennek következtében a királyasszony miramari kikötőállomásról indult utnak.

A trónörököst e hó 10-ikére várták Budapestre, honnan Erdélybe, a görgényi vadászatokra utazik.

József főherczeg nehány nap óta gyöngélkedik Alcsuthon, s ezért nem vehetett részt a walesi herczeg tiszteletére rendezett ünnepélyességekben sem.

Fejedelmi látogatók. A *hesszeni nagyherczeg* hétfőn reggel teljes inkognitóban Budapestre érkezett és az «Európá»-ban szállott meg, mig kisérete magán házakban szállásoltatott el. A nagyherczeg másnap az egész délutánt a kiállitáson töltötte. — *Lajos* bajor herczeg, királynénk testvére, napok óta teljes inkognitóban kiállitásunkat tanulmányozta és e hét végéig volt Budapesten.

Az angol trónörökös, ki most már harmadizben időzik Budapesten, igen jól érzi itt magát, ugy hogy nehány napra tervezett látogatását egész héttel meghosszabbitotta, s csak a jövő hét elején utazik el. Szigoru inkognitóban utazván, hivatalos fogadtatások nem feszélyezik. Estenkint rendesen nagyobb gyalogsétákat tesz a városban; az est többi részét az ebéd foglalja el, aztán pedig a nemzeti kaszinóba megy. Gr. Károlyi Alajos londoni nagykövetünk palotájában van szállva kiséretével együtt. Maga a nagykövet és neje is Budapestre jöttek Londonból, hogy fejedelmi vendégöket fogadhassák. Az ebéd is a palotában van, esti 8 órakor.

A walesi herczeg nap közben számos látogatást fogad. Vámbéry Armint pedig, kit évek óta jól ismer a herczeg, maga kérette magához, s hosszasabban

beszélgetett vele. A kiállitást már többször meglátogatta a herczeg; a legnagyobb érdeklődést tanusitja, s tetemes bevásárlásokat tett, kivált a háziipar-csarnok szőnyegeiből. E hó 7-ikén József főherczeg és Klotild főherczegnő a kiállitás területére dejeunerre hivták meg a trónörököst, de József főherczeg akadályozva volt a megjelenésben. *Klotild* főherczegnő 11 órakor jelent meg a kiállitáson, s nemsokára egész fejedelmi társaság volt együtt: a *walesi* herczeg, a *hesszeni* uralkodó nagyherczeg, *Koburg Fülöp* herczeg és neje. A Dobos-féle vendéglőben rendezett reggeli tizennégy személyre volt teritve. Részt vett abban gr. Károlyi Alajos, gr. Festetich Tasziló, gr. Zichy Jenő, Matlekovics Sándor, b. Nyáry Adolf, stb. E hó 6-ikán a nemzeti kaszinó lakomát rendezett a walesi herczeg tiszteletére, s a legfényesebb társaság gyült itt össze. Megjelent a Koburg herczegi pár is, valamint az arisztokráczia számos hölgye. A trónörököst gr. *Károlyi* István köszöntötte föl. A walesi herczeg pedig a következő pohárköszöntőben adott kifejezést érzelmeinek: «Rég óta ismerem a magyarok nemes vendégszeretetét, nem először van alkalmam azt személyem irányában tapasztalni, és bizton hiszem, nem is utoljára; köszönöm a szives fogadtatást, s azzal végzem: a viszontlátásig.» Ez nem volt utolsó pohárköszöntője a walesi herczegnek, mert csakhamar felállt és poharat emelt szomszédnőinek, Koburg királyi herczegnőnek és Esterházy Pál herczegnének, ugy mint a jelenlevő szép és diszes tölgykoszorunak egészségeért. Lakoma után a herczeg az *operaszinházba* ment, hol a «Traviata» operát és a «Bécsi Keringő» balletet adták. A herczeg a most folyó lóversenyeken is jelen szokott lenni.

A walesi herczeg e hó 8-ikán is jelen volt az operaszinházban a «Hugonották» előadásán. A gróf Károlyi Alajos ebédjéről ment a szinházba. Előadás után pedig *Pheeps* angol konzul estélyére ment. A herczeg e hó 9 ikére hivta meg a magyar arisztokráczia, valamint a bécsi és külföldi sportvilág Budapesten időző tagjait estélyre, az «Európa» szállodába.

Az osztrák földmüvelési miniszter, gróf Falkenhayn a napokban meglátogatta a kecskeméti állami minta-szőllőtelepet. Most már másodszor járt ott az idén, s ez legjobban mutatja, hogy a telep mennyire felköltötte érdeklődését. Ezuttal a szüret körül óhajtott tapasztalatokat tenni.

A Szondy-kápolna. A bibornokprimás október 6-ikán szentelte föl a drégelyi vár hősének, Szondy Györgynek emlékezetére emelt kápolnát, mely a drégelyi vártól északkeletre körülbelül egy órai távolságra épült. Hontmegyében még a hatvanas években megindult a mozgalom arra, hogy Szondy Györgynek szobrot emeljenek. Végre Simor János herczegprimás vette kezébe az ügyet, s Lippert primási épitész tervei szerint 30,000 frt költségen kápolnát emeltetett a drégelyi romok aljába. A kápolna egyszerü, de csinos. Belsejében van fölállitva Szondy szobra, mely Kiss György müve. A fölszentelésre a megyéből és környékből nagy közönség sereglett össze. A herczegprimás emelkedett szellemü hazafias beszédet tartott.

Uj magyar grófi családok. A hivatalos lap e hó 7-én tette közzé s ugyanekkor a főrendiházban b. Sennyey Pál elnök is bejelentette, hogy *Mailáth* György volt országbiró György, József, István, László és Gusztáv fiainak, ezek törvényes utódainak ő felsége magyar grófi méltóságot adományozott, valamint azoknak, kik megfelelő vagyoni képesitéssel birnak, az örökös főrendiházi tagság jogát. *Jankovich* László, Somogymegye főispána, szintén grófi méltóságot nyert, s ezzel egyszersmind törvényes fiutódaival együtt főrendiházi jogot.

Lóversenyek. E hó 4-ikén kezdődött a hét napra terjedő őszi lóverseny, melyre «kiállitási dijak» czimén oly összegeket tüztek ki, minőkért nálunk még nem igen versenyeztek paripák. A versenyek igen élénkek, s nagy közönség előtt folynak. A lókiállitás a sportvilágot még a külföldről is összegyüjtötte. A walesi herczeg is jelen volt az eddigi futtatásokon.

E hó 4 ikén a legérdekesebb futás a nemzetközi handicap 20,000 frankja volt, melyért heten mérkőztek s gr. Hunyady Imre «*Metallist*»-je nyerte: a kétévesek 5000 frankos diját pedig tizenegy közül gr. Sztáray János «*Remember*»-je. Az e hó 6-iki futtatásokon két nagy dij sorsa érdekelte leginkább a közönséget. A kétéves paripák nemzetközi versenyére 15,000 frank volt kitüzve s nyolcz közül gr. Festetich Tasziló «*Fenék*»-je lett a győztes. A kiállitás nemzetközi dija, 40,000 frank, szintén magyar lónak jutott hét versenyző közül, a gr. Sztáray János «*Buzgó*»-jának, mely már több szép diadal aratott. A harmadik nap versenyén (okt. 8.) a kiállitási handicap 10,000 frankja, és az ugyanily diju rákosi akadályverseny képezte a legfőbb kiváncsiságot. Az elsőt ismét gr. Hunyady «*Metallist*»-je nyerte, a másodikat pedig Schossberger Nándor «Kaiser»-je. A legközelebbi verseny vasárnap lesz.

A «Jogtudományi Közlöny» okt. 9-iki száma (41-ik) a következő tartalommal jelent meg:

Főpapjaink végrendelkezhetése. Sz. — IX. Magyar Jogászgyülés. III. szakosztály. Dr. *Wlassics Gyula* bpesti kir. alügyésztől. — IV. szakosztály. Dr. *Dárday Sándor*-tól. — A folytonos és folytatólagos büncselekvények tana. Dr. *Balogh Jenő*-től. — Törvénykezési Szemle: Észrevételek a m. kir. Curia 847/885. sz. a. hozott határozatára. Dr. *Klénáncz György* bajai ügyvédtől. — Korlátoztassék-e a szenvedő váltóképesség? *Buchwald Lázár* szabadkai ügyvédtől. — Hiány a váltótörvényben. Dr. *Rónai János* fogarasi ügyvédtől. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — A Magyar királyi pénzügyi közigazgatási biróság elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

A magyar-franczia biztositó részvény-társaság (Franco-Hongroise) életbiztositási osztályához 1885. szeptember hóban benyujtatott 360 ajánlat 662,075 forint összegről és kiállittatott 313 kötvény 526,650 forint biztositott összegről. Folyó év január 1-étől szeptember hó végéig 3402 ajánlat 6.031,990 forint összegről nyujtatott be és 2997 kötvény 5.529,160 forint biztositott összegről állittatott ki.

HALÁLOZÁSOK.

Pauler Tivadarné szül. Deréky Sarolta, az igazságügyminiszter neje, meghalt hosszas betegeskedés után e hó 5-én, 66 éves korában, boldog házasságának 47-ik évében. A legtiszteletreméltóbb nők egyike volt, buzgó tagja több jótékony egyesületnek. Halála a legnagyobb részvétet keltette mindenfelé, s ez élénken nyilvánult a mélyen sujtott férj iránt is, ki csak nem rég gyógyult föl hosszas betegségből, melynél hitvese oly önfeláldozón ápolta. Temetése e hó 7-én ment végbe, s megjelent azon az országgyülés mindkét házának számos tagja, a biróságok, egyetemi tanárok, miniszteri tisztviselők stb. Az egyházi szertartást Haynald Lajos bibornok végezte. A családi gyászjelentés igy szól:

«Dr. Pauler Tivadar császári és királyi valóságos belső titkos tanácsos, magy. kir. igazságügyi miniszter saját és fia: Gyula m. kir. országos levéltárnok és neje Lenhossék Georgia, leánya Gizella és férje Károlyi Sándor, ugyszintén unokái: Pauler Julia, Ákos, Katalin, Károlyi Mária, Simo Béláné és Károlyi Margit nevében elkeseredett szivvel jelenti szeretett elfelejthetetlen neje, illetőleg anyjok, napájuk és nagyanyjoknak. Pauler Tivadarné szül. Deréky Saroltának f. hó 5-én, a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után, d. u. 3 órakor, életének 66-ik, boldog házasságuk 47-ik évében, agyszélhüdés következtében történt csendes kimulását. Elhült tetemei szerdán (f. hó 7-én) délután 4 órakor fognak a kerepesi-ut melletti köztemetőben eltakarittatni.»

Hornyik János, a tud. akadémia tagja, Kecskemét város kiérdemesült főjegyzője, elhunyt e hó 7-ikén Kecskeméten 73 éves korában. A hazai történetirás körül jelentékeny érdemeket szerzett, melyek méltánylásául az akadémia 1853-ban levelező tagjául választotta. Hornyik különösen Kecskemét város és környékének történetével foglalkozott. Kecskemét város történetét a hatvanas évek elején három kötetben irta meg, mihez későbben a negyedik kötet járult, mely teljessé tette a monografiát. Ezenkivül Pusztaszer története származik szakavatott tollából. Pár évig szerkesztette a «Kecskeméti Lapokat» s ekkor több érdekes adalékokkal világitotta meg Kecskemét város ujabb történetét. Munkássága kiterjedt a Katona József életének buvárlatára is és az irodalomtörténet számos becses adatot Hornyik János fáradhatlan kutatásának köszönhet.

Győrffy Gyula, fővárosi ügyvéd és volt képviselő, elhunyt 50 éves korában. Fiatal éveiben a költészettel is foglalkozott, s az ötvenes években az akkori szépirodalmi lapok számos költeményét közölték, melyek később «Ibolya» czim alatt összegyüjtve jelentek meg. De később fölhagyott a szépirodalommal és ügyvéd lett Nagy-Váradon, majd pedig a város főjegyzője. Az első hirlapot, a «Bihar» czimüt is ő inditotta meg Nagy-Váradon, hol mind családi összeköttetéseinél, mind személyes tulajdonainál fogva előkelő helyet foglalt el. A város képviselőjeül is megválasztotta az országgyülésre, hol a balközéphez tartozott, és biztatón kezdte parlamenti pályáját. Nemsokára azonban anyagi zavarokba merült, s ez több barátját érzékenyen megkárositotta. A képviselőségről le kellett mondania. Ügyvédséget folytatott a fővárosban, s az utóbbi években mint bünügyi védő már igen keresett volt. Életének szivszélhüdés vetett véget hirtelen.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Bagó Gergely, kalocsai kanonok, tatai apát és székesegyházi főesperes, 71 éves korában, s papsága negyvenhetedik évében. — Pap Mihály, a kecskeméti takarékpénztár alelnöke, 68 éves korában. — Osztián Márton, köztiszteletben élt agg polgár, Osztián Kristóf városi főjegyző édes apja. — Dr. Majinszky Vlajko, ügyvéd, a szerb iskolaügy egyik tevékeny előmozditója, 41 éves korában, N.-Kikindán. — Zmertyh Ödön, 29 éves korában, Nagy-Szombaton, fiatal özvegyet és két kis árvát hagyván maga után. Steinitzer Ede, fiatal bányászmérnök, 24 éves korában, Aradon. — Jobbágy István földbirtokos, 85 éves korában, Némediben. — Kamocsay Ferencz, 71 éves korában. Hódmező-Vásárhelytt. — Kopacsek Vilmos, városi mérnök és tartalékos honvéd huszárhadnagy Karczagon. — Szenes András, tekintélyes iparos és városi bizottsági tag Baján. — Majer Imre, kereskedő 44 éves korában, Esztergomban. — Roth Imre, festő, 71 éves korában. Kassán. — Márki István, a budapesti kir. tábla pótbirája, 43 éves korában.

Özv. Szentmártoni Radó Ignáczné, szül. Ajkay *Czeczilia, 55 éves korában, Magyar-Gencsen.* — Televy Pongráczné szül. Kacskovics Emilia, 46 éves korában, a somogymegyei Kis-Alberten. — Budaházy Antalné szül. Budaházy Mária, 49 éves korában, Debreczenben. — Kirják Györgyné szül. Szőllősy Janka, az első magyar általános biztositó társaság aradi felügyelőjének neje, 54 éves korában, Aradon. Özv. Bauerné szül. Testory Jozefina, 83 éves korában, Pozsonyban. — Török Gáborné szül. Bátky Ernesztina, Kecskeméten. — Szentiványi Margit, Szentiványi Sándor földbirtokos tizenhét éves leánya Világoson. — Bobory Jánosné szül. Dávid Viktória, 37 éves korában, Monoron. — Özv. Lakatos Benedekné szül. Suini Anna, 85 éves korában, Nagy-Váradon; ugyanott özv. Bisztricsányi Dánielné szül. Zombori Terézia, 56 éves korában.

SAKKJÁTÉK.

1350. számu feladvány. Mieses V.-től.

A «Nuovo Rivista» legujabb feladványtornájában első dijat nyert.

Sötét.

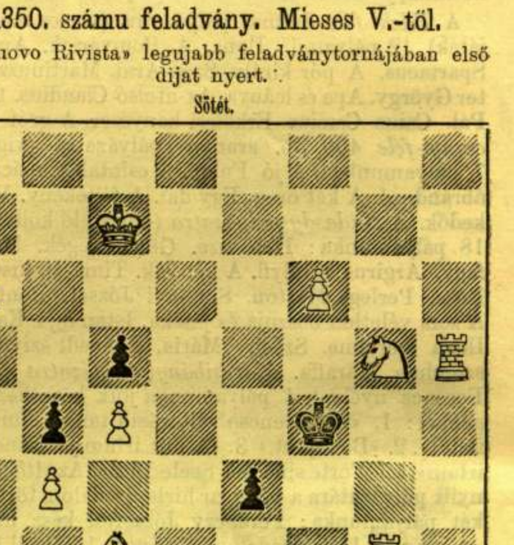

Világos.

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1345. sz. feladvány megfejtése

Exner Kornél-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Bf6—f7	Bh8—h7 (a)
2. Fa1—f6	e4—e3 (b)
3. Hd1—c3 matt.	
a.	
1. ---	e4—e3
2. Fa1—f6	Kd5—e4
3. Hd1—c3 matt.	
b.	
2. ---	Hg2—e3 †
3. Hd1—e3 : matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S., Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság.* — *Lubochnán:* Okál János. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. Október ho.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
11	V	D 19 Placidia sz	D 20 Burcsárd	29 F 20 Kiriak	2 Séni böjt
12	H	Miksa pk. vt.	Miksa	30 Gergely pk.	3
13	K	Kálmán, Edo	Ferike	1 Október	4
14	S	Kalliszt pk. vt.	Kalliszt	2 Czziprián	5
15	C	Terézia sz,	Hedvig	3 Areop. Dénes	6 Hám. b.
16	P	Gallus apát	Gál	2 Hierót	7
27	S	Hedvig özv.	Florentke	5 Karitina	8 Sab. Leh.

Holdváltozásai: ☽ Első negyed 16. 2 óra 37 pk. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Gróf Károlyi Sándor. — Szondi György emlékezete. (Költemény.) Csengeri János. — Homokból font kötelek. (Regény.) — Sándor Mátyás Verne Gyula regénye. — Kőrösi Csoma Sándor utja Közép-Azsiában. Duka Tivadartól. — Ruméliából. — I. Sándor Bulgária fejedelme. — Valami az elektromosságról. — A lókiállitáson. — Az országos kiállitásról. — Irodalom és müvészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Képek: Gróf Károlyi Sándor. — Az elektromosság. (10 képpel.) — Homokból font kötelek. — Sándor Mátyás. — I. Sándor bolgár fejedelem. Legujabb fénykép után. — Kelet-Ruméliából: Elfogott bolgár rablók. — Bivalyfogat.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

I-ső cs. kir. kizár. szabad. ujonnan javitott
Ruganyos sérvkötők
Fontos szenvedőknek.

sérvvédővel.

Legujabb találmány az amerikai, ujonnan javitott ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruggyantából müvésziesen szerkesztve s az a czélja, hogy még a legüdültebb sérveket is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza, s ugy nappal a legerőfeszitőbb munkánál, vagy a sokat járkálásnál, mint szintén éjjel alvásban is használtathatik, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásában legkevésbbé is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szenvedő testrészre kiváltképen jótékony kellemetes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismerve, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor **Kovács** a sebészeti kóroda alelnöke, dr. **Gross Lajos** m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. **Glück Ignácz** kir. törvényszéki orvos által.

Alólirott egyszersmind nagy rak árt is tart angol és franczia aczél sérvkötőkből, függesztő készülékeket (suspensorium) gummiburó szövötteket, mint szintén szarvasbőrből. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok czélja, hogy a tágulást megakadályozzák. Méhfecskendők, légpárnák, ágybetétek, periodtáskák, präservativumok, gummiharisnyák s mindennemü gummi áruczikkek. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős-e, mint szintén a test bőségét is. Megrendeléseket utánvetel mellett elfogad

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készitő, Budapesten Deák Ferencz-utczą.

Arak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalunak darabja 6—10 frt, a kettősnek darabja 10—16 frt, gyermekeknek felével olcsóbb. Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkenőcs. Egy tégely ára 3 frt 50 kr.
Az 1885. évi ált. kiállitáson a XXVIII. csoportban kiállitva.

SORSJEGYEK A BUDAPESTI KIÁLLITÁSRÓL
1 darab 1 forint — 11 darab 10 forint
Huzás október 31-én
Főnyeremény készpénzben frt
100.000
Továbbá 20.000 frt | 10.000 frt | 5000 frt értékben
4000 nyeremény
Kaphatók
LŐRY J. bankházában, Budapest hatvani utcza 17. sz. a.
Ismételadók felfogadtatnak.
A fenti bankház eszközli egyszersmind mindennemü állampapirok, részvények és sorsjegyek vételét és eladását napi árfolyam szerint. Előleget nyujt értékpapirokra igen mérsékelt kamat mellett. 2363

POLLÁK D. H.
fémáru-csarnoka,
Raktár: IV. ker., bécsi utcza 5. sz. **BUDAPEST,** Gyár: VII. ker., dohány-utcza 20.
Kiállitási kollektió: Iparcsarnok, IX. csoport.

Ajánlja az idény beálltával gyártmányait kályha-eszközök és aczél előtétekben. Nickel, réz és sárgarézből, a legujabb és legelegansabb mintákban: frttól frtig
Kályha-előtét aczé ból, fényesre csiszolva 3.— 25
Fa-kosarak festészeti kivitelben 5.— 25
Széntartók —.90 24
Valódi angol szoba-ürszékek belső része zománczozva, tehát teljesen szagnélkül 25, 30.— 35
Ujnemü test ürszékek 13.— 16
Fürdő-székek elismert szerkezettel 15.— 35
Fürdő-kádak felnőttek részére 12, 15.— 20
Fürdőszoba-berendezések 75.— 500
Konyha-felszerelések 25.— 500
Szállitható tejkannák gummizárral, ugyszintén mindennemü **tejgazdasági edények** ered. gyári árakon. **Zománczozott edények** csakis legjobb minőségü eredeti árakon. **Épitkezési bádogos munkák** legszolidabban eszközöltetnek. — Képes árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Szétküldés utánvét mellett minden vasutállomásra. Csomagolás eredeti áron számittatik.
Sírlámpák 4 frttól 50 forintig.

A **FRANKLIN-TÁRSULAT**
kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztrák tartományok számára **Szelinszki György** császár királyi egyetemi könyvárusnál Bécsben I. Stefansplatz Nr. 6.

PULSZKY FERENCZ
ÉLETEM ÉS KOROM.

SZERZŐ FÉNYNYOMATU ARCZKÉPÉVEL.

KÉT KÖTET. MÁSODIK KIADÁS. Ára füzve 5 frt.

ELSŐ KÖTET TARTALMA:

A forradalom előtt: Bevezetés. — Gyermekkor, iskolai évek (1814—1832). Olaszországi út (1833). — Jurátusi korom (1834—1835). Sáros vármegye és külföld (1835—1836). — Megyei élet. Követválasztás (1837—1839). — Országgyülés (1839—1840). — A büntető törvénykönyv-javaslat szerkesztése (1840—1843). — Az 1843—1844-iki országgyülés. — Udvarlás és házasság. — Házi élet és a forradalom előjelei (1846—1847).

A forradalom alatt: Bevezetés. — Az 1847-iki országgyülés (novembertől február végeig). — A forradalom Bécsben s Pesten (február 24-dikétől márczius 20-dikáig). — A közcsendbizottság (márczius 16-dikától április 13-dikáig). — Pesti és bécsi viszonyok (április közepétől junius végeig). — A reactió nyiltabb fellépte (juliustól szeptemberig). — A forradalom kezdete (szeptember). — A bécsi forradalom (október). — A schwechati csata. — Kiküldetésem külföldre (deczember vége — január kezdete). — Páris (január közepétől márczius kezdetéig). — London (márcziustól októberig). — A catastropha (augusztustól októberig). — Gróf Teleki László levelei (áprilistól szeptemberig). — Gróf Batthyányi Kázmér hivatalos levelei (május 14-dikétől julius 14-dikig).

MÁSODIK KÖTET TARTALMA:

Számkivetés alatt Amerikában és Angolországban: Előszó. — Bevezetés. — Az emigrátió. — Kossuth Kiutahiában. — A bellebbezés vége, Kossuth Angolországban. — Kossuth Amerikában. — Körút Amerikában. — Angolország s Amerika. — Angol barátaink. — Angol szokások és sajátságok. — Az olasz háboru. — Levelezés Deákkal. — A magyar képzők és ragoka szanszkrit nyelvészeti rendszer világában.

Számkivetés alatt Olaszországban: Bevezetés. — Olaszország állapota 1860-ban. — Meghasonlás köztem s Kossuth közt. — Összeütközésem Kossuthal. — Olasz és magyar viszonyok. — Levelek a számkivetésből báró Kemény Zsigmondhoz. — Aspromonte. — Mazzini. — Az olasz egység alkotói. — Turin és Flórencz. — Az idegenek Flórenczben. — Mügyüjtemények, müárusok, müvészek. — A porosz háboru. — Hazajöttem. — Függelék: Levelek a «Daily News»-hoz 1862. augusztusban és szeptemberben.

Biztositás jégkár ellen. — *Biztositás tüzkár ellen.* — *Szállitmány-biztositás.*

MAGYAR-FRANCZIA
BIZTOSITÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
Budapest. Igazgatósági helyiség: IV. ker. városháztér 1.
Befizetett alaptőke frt 4,000.000.— aranyban.
Tartalék alapok (1884. decz. 31-ik mérelg szerint.) *4,490.160.79* "
A gazdaközönség figyelmébe ajánltatik a rendkivül előnyös
mezőgazdasági általánybiztositás
nemkülönben a **jégbiztositás,** melynél **csak e társaság** által alkalmazott különösen kedvező feltételek (**50% feltételes dijengedmény, 6 évi biztositásnál egy ingyen év** stb.) nyujtatnak.
Kisorsolással egybekötött életbiztositás.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvárusnál kapható — az osztr. tartom. számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvárusnál Bécsben, I, Stefansplatz 6.

TÁRGYMUTATÓ
A DÖNTVÉNYTÁR

RÉGI FOLYAM XXVI—XXVIII. ÉS UJ FOLYAM I—X. KÖTETEIHEZ.

A TÁRGYMUTATÓ III. KÖTETE.

SZERKESZTETTE

Dr FAYER LÁSZLÓ
A «JOGTUD. KÖZL.» FŐMUNKATÁRSA

Ára füzve 2 frt 80. — Angol vászonba kötve 3 frt 60.

A Döntvénytár tartalommutatójának ezen harmadik kötetével a judicatura a gyakorlat számára ismét **hozzáférhetőbbé** tétetett. A Döntvénytárban közzétett itéletek ma már oly tömeget képeznek, hogy összesitett tartalommutatók nélkül azok használata a gyakorlat emberére nézve igen nehéz. Csak a legritkább esetekben szerezhet azok felett **áttekintést.** Ez az oka, hogy a gyakorlat a judicaturát csak kis részben értékesiti, sőt egyesek részéről egyoldalu és tendentiosus idézések által **visszaélés** üzetett a felsőbirósági határozatokkal, az ellenőrzés — az utánkeresés nehézségei folytán — ugyszólván lehetetlen lévén. A Döntvénytár tartalommutatójának három kötete, mely a Döntvénytárnak valamennyi **negyven** kötetét átkarolja, ezen a bajon lényegesen segit. A most megjelenő harmadik kötet a két előbbihez képest különösen annyiban tartalmaz ujitást, hogy a határozatok **csoportokba osztását** továbbfejleszti s a hol a törvény rendszeres felosztása megengedte, lehetőleg fejezetek és §-ok szerint van szétválasztva az anyag; a rendszeres tárgymutatón kivül még egy négy ivre terjedő **betürendes** tárgymutató megkönnyiti a kezelést. A kötet 25 ivre terjed.

THEDO tanár szakállhagymája,

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növésének eszközlésére.

Számtalanon vannak még legmagasabb rangu férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik. — E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszti, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a hiteles bizonyitványok ezrei is tanuskodnak.

Zdér Ferencz gyógyszerész urnak Brünnben.

A nekem küldött **Thedo-féle szakállhagyma** kitünőnek bizonyult, mit köszönetem mellett ezennel tudomásra adok.

Mistek, 1879. szept. 25-én. **Otpreda József.**

Fürst József urnak Prágában. 846

Szives köszönetemet a **szakállhagymáért**; nagyon jónak találtatott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlhatom.

Schwarzbach, 1875. febr. 25. **Hirt Károly** s. k. épit. vállalkozó.

Fürst József gyógyszerész urnak Prágában.

A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használat után örömmel látom régi óhajtásomat teljesedésbe menni. Kérem önt stb. Teschen, 1879. máj. 23-án. **Gindra Wenczel,** órás.

Valódi minőségben **Budapesten** csak **Török József** ur gyógyszertárában király-utcza kapható; Pozsonyban **Pistory Pálnál,** Mihálykapu. Temesváron **Tarczay Istvánnál.** 1 csomag ára frt 2·10.

Szives tudomásul!

Schaumann és társa cs. k. udv. és hadsereg-szállitó szab. korneuburgi gyárának **lótakaró, pokrócz és ágytakaró** magyarországi főraktára:

Haris, Zeillinger és társa

2422 **a „kék csillaghoz" czimzett**

vászon és fehérnemü kereskedés helyiségében létezik

Budapest, váczi utcza 9.

Eladás nagyban és kicsinyben, gyári áron.

Fenti czég kivánatra ugy lópokroczokról mint vászon és fehérneműekről ábrákkal ellátott árjegyzéket bérmentesen készséggel küld.

Még csak e hónapban

Budapesti kiállitási sorsjegy csak 1 frt **11 sorsjegy 10 frt**

Főnyeremény **készpénzben**

100.000 forint

Továbbá **20.000** frt | **10.000** | **5000** frt ért. stb. | **4000** nyeremény

Kiállitási sorsjegyek-kezelősége, Budapest, Andrássy-út 43. sz.

Ép most jelent meg

A **Franklin-Társulat** kiadásában és minden könyvárusnál kapható:

Fenyő Sándor

SPORTNAPTÁRA

az 1886-ik évre.

Turflátogatóknak nélkülözhetlen!

A sportnak minden válfajaival behatóan foglalkozik, különös súlyt fektetve az Ausztriában és Magyarországban az idén tartott és még tartandó lóversenyekre. — A lóverseny-sportra vonatkozó rész tartalmazza: Az összes 1885-iki lóversenyek eredményének könnyen áttekinthető kimutatását, versenystatisztikát az eddig tartott lóversenyekről, táblázatokat nagy dijak győzteseiről, az idei Derby-győztesek biográfiáit, az idén versenyzett lovak betürendes lajstromát, az 1886-ra történt nevezéseket, az állami ménesek idei működésének eredményét, versenyműszótárt stb. stb.

Mind hivatalos adatok alapján összeállitva.

Minden sportsmannek nélkülözhetlen!

Ára vászonkötésben 2 frt.

Őseink hires viselete még mai napig is a legkedveltebbek közé tartozik, főkép pedig téli idényre általán kedvelt hazánkban a világhirü ismeretes

Árpád-sapka

férfiaknak, nőknek, fiuk és leányoknak.

Nem létezik a világon jobb, melegebb, elegánsabb, finomabb és tartósabb, mint ezen nagyszerü és kitünő minőségü «Árpád» sapkák, melyek valamint a valódi asztragán göndörített selymesszőrűek, és valódi selyembéléssel, wattával melegen letüzötteke. Daczára ezen nélkülözhetlen előnyeknek mégis

csak 1 frt 25 kr. darabja

bármily nagyságban is, rajz szerint karimával, vagy akár karima nélküli alakban tetszés szerint. — Továbbá vannak ily sapkák fölötte finom kivitelben és valódi bárányból béléssel, diszesen letüzve darabonként csak 2 frt. — Megrendeléseket postautánvétel mellett eszközöl:

JULIUS FEKETE iparos,

Wien, V/U. Wehrgasse Nr. 13.

1885. okt. **106. sz.** 1885. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbizásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Ranke világtörténelme (I.) — Mika Sándortól.

Birtokjog és birtokviszonyok Nagybritanniában és Irországban (I.) — Bernát Istvántól.

Az alföld folyóiról. — Hunfalvy Jánostól.

Ne hallja hirét az anyjának (VI.) Regény. — Pálffy Alberttől

A harang Schiller után, németből. — Szász Károlytól.

Az országos tárlat és tanulságai (III.) — Heltai Ferencztől.

Dumas Sándor. — rf.

Értesitő. Ifj. Apáthy István: Út a révpart felé. Klinikai képek. —i. — Boutmy E.: Etudes de droit constitutionnel. —l. — Laube H.: Grillparzer's Lebensgeschichte. h. — Nyilt levél a szerkesztőhöz. Pisztóry Mórtól. — Hibaigazitás.

A BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal az eddigi előfizetési ár mellett.

A **Budapesti Szemle** tájékozni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetitő kiván lenni egyfelől a szaktudomány és a mivelt közönség, másfelől a hazai és külföld[1] irodalom közt. **E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdaságí közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.**

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Előfizetéseket minden könyvárus elfogad. Bécsben, Szelinszki György cs. k. egyet. könyvárus, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulirt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvárusokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesten.

42-IK SZÁM. 1885. BUDAPEST, OKTÓBER 18. XXXII. ÉVFOLYAM.

AZ ANGOL TRÓNÖRÖKÖS.

Fővárosunkat a kiállitás alkalmából nagy számmal látogatták meg idegen fejedelmi vendégek. Nehány nappal a kiállitás megnyitása előtt hazánkon átutaztában megfordult benne a svéd királyi pár s nehány órát a kiállitás megszemlélésének szentelt. Nem is emlitve saját uralkodó házunk azon tagjait, kiket a kiállitás alkalma vonzott — életükben talán először — hazánkba s a német birodalmi kisebb-nagyobb országok fejedelmeinek vérszerinti nehány atyafiát, kik látogatásukkal megtiszteltek, Szerbia királyát, kihez két izben is volt szerencsénk, a bolgár fejedelmet, a hesszeni uralkodó fejedelmet s Egyiptom volt alkirályát, a most is nálunk időző Iszmail khedivét, — csak a legközelebbi napokra utalunk, midőn egyszerre három nagy birodalom leendő uralkodója találkozott fővárosunkban: Rudolf királyfi, a német császár unokája, Vilmos herczeg és Anglia trónörököse.

A vendégek között Albert Eduárd, a walesi herczeg már jóformán nem is vendég nálunk. Itthon érzi magát körünkben, szivesen idő közöttünk s gyakran és huzamosb időre szokta hazánkat kitüntetni látogatásával. Nem érdekes látnivalók, vagy ünnepélyes alkalmak hozzák közénk, hanem a tiszta rokonszenv, melyet Magyarország s az itteni társas körök iránt táplál. Mint régi jó ismerőst nem is szükség őt bemutatnunk a «Vasárnapi Ujság» közönségének, a korábbi évfolyamok részletesen közölték életrajzi adatait. Mindazáltal kedves dolgot vélünk tehetni olvasóinknak, ha jellemzésére vonatkozó nehány érdekes vonást ez alkalommal bemutatunk lapunk egy barátja tolláből, ki a herczeget közelről ismeri s tőle legujabb itt mulatásakor is megtisztelő kitüntetésben részesült.

*

A walesi herczeg, noha kétségtelenül kedvét találja az élet örömeiben, egészen komoly, alapos ismeretü és éles itéletü ember. Láttam őt az élet különböző helyzeteiben, de leginkább bámultam akkor, midőn népgyülekezeten, nyilvános ünnepélyeken vagy lakomák alkalmával szólnia kellett. Rendszerint tréfás modorban kezdi, de mind inkább neki melegszik, előadása lendületet nyer, és speechei sokszor oly remek szónoklatok, melyek bármely gyakorlott parlamenti szónoknak is dicséretére válnának. Nem barátja a keresett exotikus kifejezéseknek, de annál otthonosabb a zamatos, tősgyökeres angolságban, a miért is az angol nép nagy

ALBERT EDUÁRD WALESI HERCZEG.